

CARTES

JOSEPMARIA ESCRIVÀ DE BALAGUER

SOBRE L'OBRA DE SANT RAFAEL

re'cele ante los obitá'ces
gracia de dios no te
! inter medium m
transibunt aqua —
través de los montes!
i'que' i'importa que
de recordar tu a
elle

Josepmaria Escrivà de Balaguer

**Edició preparada per
Luis Cano**

Carta 7

© 2024 by Scriptor S. A.

© 2024 by Fundación Studium

Índex

[Nota de l'editor](#)

[Carta n.º 7](#)

[El fi immediat és donar una formació integral](#)

[És el planter de vocacions per a l'Obra](#)

[Ens interessen totes les ànimes](#)

[Donar-los l'ideal de Crist](#)

[Continuïtat en el tracte apostòlic](#)

[En quin moment s'incorpora a un noi a l'obra de sant Rafael](#)

[Elecció dels mitjans de formació](#)

[Els Cursos de Formació](#)

[Responsabilitat apostòlica. La labor amb els joves](#)

[Paper del sacerdot](#)

[La catequesi. Les visites als pobres de la Verge](#)

[Donar sempre vida nova a aquests mitjans de formació](#)

[Les possibles iniciatives són innumbrables: hi ha una àmplia llibertat](#)

[Nois més joves](#)

[Nois petits](#)

[Ajuda dels nostres amics](#)

[Continuïtat de la labor durant les vacances: l'estiu](#)

[Eficàcia de l'obra de sant Rafael](#)

[Necessitats econòmiques de totes les cases](#)

[Col·laboració responsable dels residents selectes](#)

[Obres corporatives d'ensenyament](#)

[Dificultats en la labor de sant Rafael](#)

[Estimar l'obra de sant Rafael](#)

[Glosari](#)

Nota de l'editor

Les *Cartes* de sant Josepmaria expliquen per extens alguns trets del missatge i de la missió de l'Opus Dei a l'Església, del seu carisma, «do peculiar de l'Esperit»^[1], com l'anomena el papa Francesc. Missió seva és «difondre la crida a la santedat en el món, a través de la santificació del treball i de les obligacions familiars i socials»^[2] i impulsar «l'acció evangelitzadora que els seus membres compleixen en el món»^[3].

Aquests documents no són missives de l'epistolari personal d'Escrivà. Són escrits destinats als homes i dones de l'Opus Dei de tots els temps, encara que qualsevol cristià, i fins i tot un no batejat, pot trobar-hi un estímul per viure segons l'exemple de Jesucrist i seguir la via traçada per Ell. Sant Josepmaria les va anomenar *Cartes* perquè desitjava emprar-hi un to familiar, reflex de les converses que mantenia amb les persones de l'Obra. D'aquí ve que eviti seguir un esquema rígid i escrigui en «aparent desordre», com ell mateix explica^[4], sense emprar l'estil d'un tractat, fins i tot quan desenvolupa un tema monogràfic, tal com passa en el document que presentem^[5].

La Carta núm. 7 tracta de l'obra de sant Rafael, és a dir, d'aquest conjunt d'activitats que promou l'Opus Dei per a la formació cristiana de la joventut i per estimular la cerca de la santedat entre els joves, com a deixebles de Jesús. També va ser coneguda per l'incipit *Quem per annos* i està datada pel Fundador el 24 d'octubre de 1942, abans festa de sant Rafael Arcàngel.

Sabem que va sortir de la impremta el 22 de novembre de 1966, per difondre's entre les diverses regions o circumscripcions de l'Opus Dei. No sabem quan va treballar sant Josepmaria en la seva redacció. Probablement ho va fer al llarg dels últims mesos de 1966, perquè el període anterior va estar molt ocupat amb altres *Cartes*: entre gener i novembre de 1966 van sortir setze *Cartes*, que sumen 765 pàgines. Potser va fer servir papers o esborranys dels anys quaranta, entre altres materials, perquè el ressò d'aquesta fase de la història de l'Opus Dei hi és molt present i tal vegada per això va voler datar-la el 1942.

En aquest any, les activitats apostòliques de l'Opus Dei amb gent jove s'estaven estenent per diverses ciutats d'Espanya. A Madrid funcionava una residència universitària, situada al carrer Jenner. Després del parèntesi de la guerra i d'uns anys d'assentament, l'apostolat amb nois i noies joves s'obria a una nova etapa d'expansió.

La *Carta* està dedicada monogràficament a la labor de formació cristiana que exerceix l'obra de sant Rafael^[6]. Sant Josepmaria comença ponderant la importància i urgència d'aquesta tasca, que té com a fi proporcionar una formació religiosa i humana als joves, transmetent-los valors cristians, educant-los en la pietat i proporcionant-los una sòlida instrucció en la doctrina catòlica (§§12-14). En poques paraules, que els joves «busquin Crist, que trobin Crist, que tractin Crist, que segueixin Crist, que estimin Crist, que romanguin amb Crist» (§12). Una part d'aquests nois i noies, a conseqüència de la intimitat amb Jesús, sentiran la seva crida a seguir-lo més de prop, de diverses maneres, per exemple, en l'Opus Dei. D'aquí ve que l'obra de sant Rafael sigui també un planter de vocacions (§§7-8).

Al llarg de la *Carta*, sant Josepmaria va tocant temes concrets, que proporcionen orientació pràctica per desenvolupar activitats molt variades: des dels cursos de formació (§29, §§34-37), fins a altres activitats com catequesis (§40) i visites als pobres, en les quals s'estén de manera particular (§§41-44). Parla també de les obres d'apostolat corporatiu, com residències i institucions docents, i d'altres múltiples aspectes que envolten la delicada i inajornable tasca de formar cristianament i humana la gent jove.

[Torna als continguts](#)

Carta núm. 7

[Sobre l'obra de sant Rafael, per a la formació cristiana de la joventut; també designada per l'incipit *Quem per annos*; porta la data del 24-X-1942 i va sortir de la impremta el 22 de novembre de 1966].

1 La labor apostòlica, que fa anys que realitzem –de mil maneres diferents– amb la joventut, ha obert un solc fecund, donant fruits abundants en servei de l'Església i en bé de les ànimes. Perquè, com us he recordat sovint, filles i fills estimadíssims, la nostra obra de sant Rafael és un recer de treball generós i de pau, fins i tot enmig de tots els apassionaments nacionals i internacionals.

Però el Senyor ens urgeix, és molt el que hi ha per fer. La tasca –que hem de dur a terme amb la labor de sant Rafael– és molt àmplia, ja que és immens el camp d'aquest apostolat amb la gent jove, que admet formes de treball que mai s'esgotaran, ja que és també molta l'obstinació que posen alguns a corrompre els qui comencen a fer, pel seu compte, els primers passos de la vida.

2 ^{*} La nostra obra de sant Rafael s'ha de dirigir a joves *selectes* de tota condició social, estudiants o no, sense distinció de cap mena. No us meravelli que digui *selectes*, encara que ens interessin igualment totes les ànimes. Precisament per això, per arribar a tots, cal formar els selectes. Cada dia –a la Santa Missa– els encomano, en recitar amb les mans esteses, sobre l'oblata: *et in electorum tuorum iubeas grege numerari*!^[7]; compteu-nos en el nombre dels escollits.

Sense *formar associació*, els nois participen de les activitats que es desenvolupen en i des de les nostres cases, i així tenim possibilitat de donar-los una bona preparació sobrenatural i humana, acostant-los a l'Opus Dei, facilitant-los els mitjans per desenvolupar el seu caràcter, ensenyant-los a esforçar-se i a vèncer en la lluita ascètica.

A través d'aquest apostolat, proporcionem a un gran nombre de persones l'esperit bàsic de l'Obra: per formar la seva personalitat, per ensenyar-los a administrar la seva llibertat, per donar-los doctrina catòlica amb el testimoniatge de la nostra vida i amb la paraula, i per fer-los adquirir la preocupació cristiana de servir amb naturalitat – per Amor de Déu– a les ànimes.

El fi immediat és donar una formació integral

3 El fi immediat de l'obra de sant Rafael és, per tant, la formació integral de tots els que prenen part en aquesta labor. Han d'adonar-se que participen activament en una cosa molt important, perquè venen a disposar-se, per ser després bons pares de família o –si Déu vol– ànimes totalment dedicades al seu servei. Per això, se'ls exigeix afany, serietat: *un principi de compromís*, sentit de responsabilitat.

Si l'estudiant segueix durant els seus anys d'universitat exercint el paper del *fill de família rica*, d'irresponsable o d'infantilitzat, no se li pot demanar que es faci home de cop –quan acaba els estudis–, pel mer fet de rebre un diploma o un títol professional.

Cosa anàloga es pot dir de nois o de noies de qualsevol ambient social: *veritablement, una joventut abandonada és com un terreny inculte, que no produeix sinó espines*^[8]. És aquesta la nostra missió: formar homes i dones totals, conrear aquest terreny, perquè fructifiqui.

4 Per això, en l'aspecte humà, inculquem primer en les noies i en els nois de sant Rafael un gran sentit de responsabilitat, fent-los veure l'obligació greu que tenen d'estudiar o de treballar, i de santificar-se en el compliment d'aquest fonamental deure. Així fomentem en els cors joves les virtuts humanes, que són base necessària per conrear les virtuts sobrenaturals.

I aprenen a viure una característica molt peculiar de l'esperit de l'Obra: comprendre a tothom, disculpar, conviure. Aquest esperit de veritable caritat cristiana els ajuda a tenir –entre si i amb tots els altres– detalls pràctics de fraternitat: i cala en ells el desig eficaç de fer apostolat amb els seus amics i companys.

5 Com primer fruit espiritual de la labor que es fa amb els nois s'aconsegueix que tinguin, generalment ja des del començament, una convenient freqüència de sagraments. I amb el bon aprofitament dels mitjans de l'obra de sant Rafael, reben una sòlida formació doctrinal, aprenen a ser ànimes d'oració, a viure en presència de Déu enmig dels quefers ordinaris de cada dia, a donar sentit cristià a la feina –intel·lectual o manual– i a tenir esperit de sacrifici.

En una paraula, se'ls ensenya a portar una vida de pietat forta i profunda, a estimar singularment la Trinitat Beatíssima, la Santíssima Verge, la Santa Església, el Papa, l'Obra; i a manifestar –amb la seva conducta– que busquen una unitat de vida, lluitant perquè les seves obres s'acomodin a la seva fe, servint-se de la feina com a mitjà i ocasió d'apostolat.

Quan vegem en els joves un fals esperit de suficiència i l'afany de no respectar els pares i mestres –*els vells*, en diuen–, comprendrem i estimarem més aquesta tasca de sant Rafael, considerant les paraules de sant Joan Crisòstom: *a la infància i a la infantesa succeeix la*

joventut, mar on bufen els vents impetuosos, com a l'Egeu, en anar acreixent-se la concupiscència.

És l'edat en la qual cap menys la correcció, no sols perquè les passions són més violentes, sinó perquè els pecats s'amonesten menys, perquè han desaparegut mestres i pedagogs. Quan els vents són més impetuosos i el pilot és més flac i no hi ha ningú que ajudi, considereu que gros ha de ser el naufragi^[9].

6 ^{*} Us he repetit sempre, fills meus, que la nostra labor és servir: i que, *per a servir, servir*. Necessitem, per tant, una vida neta, una doctrina clara i la pràctica constant i amorosa de les nostres *Normes* de fills de Déu en la seva Obra.

I així –només així– tot aquest treball, que posem en favor de la joventut, estarà informat per un alt esperit de servei: servei directe als qui integren l'obra de sant Rafael; servei a l'Església, disposant els nois per ser fills fidels seus; servei a la societat civil, preparant ciutadans exemplars, cristians conseqüents en la seva vida professional i social.

Conec l'afany apostòlic i la dedicació que us mou a *tractar* i a *formar* els nois de sant Rafael, i ho agraeixo al Senyor. És una labor que mai no s'esgota, que requereix especialment zel per les ànimes i amor de Déu, paciència, i una bondat sense límits, segons allò de sant Pau: *caritas patiens est, benigna est*^[10], l'amor és pacient, és bondadós.

És el planter de vocacions per a l'Obra

7 L'obra de sant Rafael és el planter de l'Opus Dei. És el mitjà ordinari, amb què compta la gràcia de Déu –i descurar-lo seria temptar el Senyor, obligar-lo a concedir gràcies extraordinàries–, per preparar les futures vocacions.

És lògic que sigui així, ja que la intensa formació espiritual i humana que reben els nois, de prou edat per ser plenament conscients del que la vida del cristià suposa –sense sortir del seu ambient habitual enmig del món–, els col·loca en condicions de rebre la crida divina a l'Obra i de ser, des del moment en què demanen l'Admissió, instruments eficaços sota la guia dels seus Directors.

Hi ha indubtablement una unió molt estreta dels nois de sant Rafael amb l'Obra. De fet, formen part d'aquesta família sobrenatural, que és l'Opus Dei: voluntàriament volen rebre'n el caliu, adquirir almenys el seu esperit bàsic propi, i col·laborar en la tasca espiritual amb els socis que integren l'Obra.

8 ^{*} Fareu, doncs, el proselitisme de manera especial amb els nois de sant Rafael, que seran l'objecte predilecte dels vostres desvetllaments i del vostre zel, que demano al Senyor que augmenti en tots de dia en dia: perquè d'aquesta manera, amb mirada sobrenatural, el vostre afany apostòlic engrandirà la seva extensió sense perdre intensitat, servint-vos –com a instrument– d'aquestes mateixes ànimes que formeu.

Us recordo ara aquelles paraules de sant Agustí: *que la vostra fe ho vegi tot en relació a Déu; estimeu Déu sobretot, eleveu-vos cap a Déu, i, a quants pugueu, arrossegueu-los cap a Déu. Al fill, a l'esposa, a l'esclau, arrabasseu-los vers Déu. Si és un foraster, atraieu-lo cap a Déu. A l'enemic empenyeu-lo cap a Déu. Arrossegueu-lo, arrossegueu-lo cap a Déu; que, si vers Déu el porteu, ja no serà enemic vostre* ^[11].

No oblideu el que ensenya Casià: *tres, diu, són les classes de vocació... Per exposar amb especial distinció aquestes classes de vocació, direm que la primera ve de Déu, la segona a través d'un home, la tercera per necessitat... La segona classe de vocació, com*

hem dit, esdevé per mitjà d'un home: quan mitjançant l'exemple o l'exhortació d'alguns sants, ens encenem en el desig de la salvació^[12].

9 El proselitisme és la millor manifestació de caritat amb les ànimes. Sempre us he dit que cadascú –després d'encomanar les coses al Senyor– ha de procurar almenys dues vocacions a l'any, seguint aquell mandat diví: *compelle intrare*^[13], que és una invitació, una ajuda a decidir-se, mai –ni de lluny– una coacció.

Perquè és característica capital del nostre esperit el respecte a la llibertat personal de tots, el *compelle intrare*, que heu de viure en el proselitisme, no és com una empena material, sinó l'abundància de llum, de doctrina; l'estímul espiritual de la vostra oració i del vostre treball, que és testimoni autèntic de la doctrina; el cúmul de sacrificis, que sabeu oferir; el somriure, que us ve a la boca, perquè sou fills de Déu: filiació, que us omple d'una serena felicitat –encara que en la vostra vida, a vegades, no faltin contradiccions–, que els altres veuen i envegen. Afegiu, a tot això, la vostra gràcia i la vostra simpatia humana, i tindrem el contingut del *compelle intrare*.

No us estranyi, encara que en el nostre cas no es tracti de ser religiosos ni de viure en comú, que així parli sant Agustí: *veni ad istam civitatem propter videndum amicum, quem putabam me lucrari posse Deo, ut nobiscum esset in monasterio*^[14]; he vingut a aquesta ciutat per veure un amic, que pensava que podia guanyar-me'l per a Déu, amb la finalitat que fos frare en el nostre monestir.

Ens interessen totes les ànimes

10 Amb tot, encara que desitgem que el Senyor promogui moltes i bones vocacions, us insisteixo que busquem en primer lloc la millora espiritual de totes les ànimes –sense excepció–, que amb bona voluntat s'acosten al nostre apostolat.

Per això, no deixem que marxi ningú, pel fet que no doni esperances de servir per a l'Obra. Tenim sempre present que, encara que només alguns rebran de Déu aquesta gràcia particular, ens interessin totes les ànimes.

No ens ha d'estranyar que uns altres s'allunyin, a pesar que hi hagi hagut una labor prèvia de selecció i de tracte. No podem pretendre que ens entenguin tots: *non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est*^[15]; no tots entenen la nostra manera de ser espiritual, sinó solament aquells als qui el Senyor dona la seva gràcia. Quan passi això, no heu de desanimar-vos: continueu treballant, amb el mateix afany i la mateixa alegria de sempre.

11 Si marxen, és conseqüència que no estan disposats a obrar – almenys, de moment – amb l'esperit de sacrifici que imposa una vida autènticament cristiana; o que el Senyor els vol en un altre lloc: de totes maneres, algun bé sempre se'ls haurà fet. Estigueu segurs que no heu treballat en va: *semper scientes quod labor vester non est inanis in Domino*^[16].

A més, de la labor de sant Rafael han de venir moltes vocacions per a l'obra de sant Gabriel, molts col·laboradors i amics. Sempre hi ha gent jove de vàlua, amb prestigi entre els seus companys d'estudi o de treball, que entén i estima l'Obra, que no són cridats per Déu o, en altres casos, que no reuneixen totes les condicions per ser numeraris.

Poden també donar-se circumstàncies particulars, que deixen veure que la Voluntat del Senyor és que vagin per un altre camí. Per això, és tan important conèixer bé els nois, tractar-los a fons en aquest apostolat personal d'amistat i de confiança durant el temps que calgui en cada cas, per poder ajudar-los amb eficàcia. I –no poques

vegades– quan arribi l'hora de parlar-los de vocació, convindrà encaminar-los cap a l'obra de sant Gabriel.

Donar-los l'ideal de Crist

12 Feu de manera que, en la seva primera joventut o en plena adolescència, se sentin remoguts per un ideal: que busquin Crist, que trobin Crist, que tractin Crist, que segueixin Crist, que estimin Crist, que romanguin amb Crist.

S'espera pacientment que la gràcia divina vagi actuant en les ànimes, que arribi l'hora de la trobada amb el Mestre, i que tinguin la generositat i la tendresa de seguir-ne la veu –*veni, sequere me*^[17]; vine, segueix-me–, renunciant a tantes coses, lícites per a uns altres.

Des del primer moment de l'obra de sant Rafael, en la labor que feia –a casa de la meva mare– amb els primers, m'ha vingut sempre a la memòria la fam de veritat de l'apòstol sant Joan, que és la mateixa fam que senten els adolescents i els joves nets de tots els temps, obrint els ulls a les realitats del món.

13 Amb aquest desig de saber acudien a la càtedra peripatètica del Baptista. Va passar Jesús –*respiciens Iesum ambulantem*^[18]– i el Baptista va exclamar: *ecce Agnus Dei*^[19], heus aquí l'Anyell de Déu. Van sentir dos deixebles del Baptista –Joan i Andreu– aquestes paraules, *et secuti sunt Iesum*^[20], i van seguir Jesús.

Després, *què voleu?*, els va preguntar el Senyor. I la resposta, no del tot lògica: *Rabbi, ubi habitas?*^[21]; Mestre, on vius? Els va dir Jesús: *venite et videte*^[22], veniu i ho veureu. Joan i Andreu hi van anar, van veure on habitava, i es quedaren amb ell aquell dia.

Llarga devia ser la conversa i profund es va ficar l'amor en el cor adolescent de Joan: perquè, quan més tard –al cap dels anys– relata la seva divina aventura, aquella part de l'Evangeli té el candor i el

perfum d'un diari afectuós –*hora autem erat quasi decima*^[23], eren les quatre de la tarda, escriu–, recordant l'instant precís, en el qual *videns eos sequentes se*^[24], veient Jesús que el seguien, els va convidar a acompanyar-lo.

14 És molt eficaç la labor d'aquests amics joves, que han seguit Crist, que es mouen amb discreció i naturalitat, entre els de la seva pròpia condició, vivint amb delicadesa i amb amor el nostre esperit, portant el *Christi bonus odor*^[25], la bona olor de Crist a tots els ambients: la seva col·laboració, en l'obra de sant Rafael, és una gran ajuda per als numeraris que dirigeixen aquest apostolat. No és prudent, en general, plantejar a aquests amics la vocació de Numerari. Ja en parlaran ells, si el Senyor els la dona.

D'altra banda, hi ha molts nois als quals no es plantejarà mai el problema de la seva vocació personal o de dedicació de cap classe. Poden ser col·laboradors o continuaran sent senzillament bons amics, que ajudaran gustosament en les nostres tasques espirituals i humanes.

Commou comprovar que tots els nois de sant Rafael, fins i tot els que no reben la gràcia de la vocació a l'Opus Dei, tenen un gran afecte a l'Obra. Hi ha abundants exemples –en aquests anys– de com han sabut noblement defensar-la, i asserenar les aigües, que alguns havien enterbolit amb la calúmnia.

Han sentit com un deure de lleialtat i d'agraïment, per les atencions maternals que l'Opus Dei ha tingut amb ells, i han sortit al pas de les

falsedats: perquè –també per a ells– l'Opus Dei és molt seu, i no han pogut quedar-se tranquils, sense aclarir l'ambient.

Continuïtat en el tracte apostòlic

15 Heu de posar afany perquè hi hagi continuïtat en el tracte apostòlic amb els nois, que no perdin l'ajuda constant del nostre esperit, procurant, quan sembla convenient que deixin de rebre els mitjans de formació de l'obra de sant Rafael –per exemple, en acabar els seus estudis o en consolidar ja la seva situació professional–, que se'ls posi immediatament en relació amb l'obra de sant Gabriel, com a col·laboradors.

Sovint, si continuen rebent la nostra formació durant un període més prolongat, podrà madurar en ells la crida per a una generosa *dedicació* al servei de Déu –si Ell més endavant ho vol– en el seu Opus Dei, dins del matrimoni o com a numeraris.

També, filles i fills meus, veureu com –amb el pas dels anys– tornen a prendre contacte amb l'Opus Dei, a través de la labor de sant Gabriel, tantes persones que en la seva joventut havien participat en el nostre apostolat i a les quals després s'havia perdut de vista, perquè la seva ocupació o els seus deures familiars els van portar a un lloc llunyà de la nostra labor, en aquell moment; i més tard, el treball de la primera hora, aparentment estèril, dona el seu fruit.

Bé poden aplicar-se a la nostra labor les paraules de la Sagrada Escriptura: *aquestes aigües van a la regió oriental i baixen als plans del desert, desemboquen en la mar, i sortiran i es purificaran. I tots els vivents que neden en les aigües, per onsevulla que entri aquest riu, viuran; i el peix serà allí abundantíssim, perquè en arribar aquestes aigües, les de la mar se sanejaran i els peixos tindran vida fins on arribi el riu. Al costat de les seves ribes hi haurà els pescadors, i des d'Engadi fins i tot En-Eglaim serà un estenedor de*

xarxes, i per les seves espècies serà el peix tan nombrós com el de la mar Gran^[26].

16 Filles i fills meus, en parlar de l'obra de sant Rafael, no podem entendre limitat aquest concepte a la labor amb estudiants. L'apostolat de l'obra de sant Rafael es dirigeix no sols als estudiants, sinó també als joves i als nois no intel·lectuals, però aquest treball no es farà a les cases de sant Rafael dels numeraris, sinó en altres Centres.

Com és lògic, tots s'han de formar dins del mateix esperit, amb línies generals comunes i unes característiques pròpies, que són iguals per a tots. Ja hem dit que la gent que ve a aquesta obra no adquireix cap vincle amb l'Opus Dei; són amics de l'Opus Dei, que reuneixen les mínimes condicions de selecció.

Se'ls ha parlat de l'apostolat de l'Obra, i voluntàriament s'han sumat al nostre treball; s'han unit a nosaltres, per continuar sent el mateix que eren abans: uns estudiants qualssevol, uns oficinistes, uns obrers més.

És a dir, que no adquireixen cap vincle jurídic –repeteixo– amb l'obra, ni amb les cases de l'Obra. Aquesta és la raó que el primer que se'ls diu, en la primera classe a la qual assisteixen, és que no formem cap associació; que no hi ha necessitat de signar cap sol·licitud, per unir-se a la tasca apostòlica de l'Opus Dei.

17 És, no obstant això, cosa clara que els que venen a formar-se al costat nostre senten un canvi, una sacsejada interior, que farà a molts mudar de vida; i, a tots, despertar en la seva consciència l'obligació de tractar de viure com a catòlics conseqüents.

Sentiran, almenys, una atracció sincera cap a l'esperit de l'Opus Dei, una admiració humana –davant el nostre mode exclusivament

espiritual d'enfocar i de resoldre els problemes—, que servirà de base per inculcar-los idees sobrenaturals, un gran amor a la llibertat amb responsabilitat personal, i un desig que els porti, al capdavant, a ser bons cristians i, potser més tard, a un lliurament generós al servei de Déu com a socis de la seva Obra.

18 * _ Compreneu millor la labor de sant Rafael, si la considereu amb independència de la labor de proselitisme, encara que en realitat, l'obra de sant Rafael i el proselitisme van sempre units. Però no podem dir que, amb un noi o amb una noia, es fa labor de sant Rafael, i, amb uns altres, proselitisme; perquè amb tots fem labor de proselitisme, siguin o no de sant Rafael: uns rebran la gràcia de la vocació, i altres no.

Si fixem la nostra atenció en els que tractem com a simples amics o amigues de l'obra de sant Rafael, anirem descobrint la manera de desenvolupar amb naturalitat el nostre apostolat amb ells: què és el que hem d'ensenyar-los, el que n'esperem i el que ells n'esperen, el que Déu els demana.

El proselitisme per a l'obra de sant Rafael comença, doncs, per l'amistat, pel tracte humà o professional amb un dels meus fills o amb una de les meves filles. Amistat i tracte que els de Casa sobrenaturalitzen des del primer moment, perquè és una labor d'apostolat; però exteriorment els nois d'aquesta obra no ho veuen des del primer dia, encara que després ho aniran comprenent i assimilant sense necessitat de cap declaració expressa.

Aquesta amistat, aquesta relació amb un de vosaltres s'amplia després, d'una part, amb l'afecte, amb la simpatia i per la freqüència amb què acudeix aquesta persona a la casa de l'Opus Dei, a la qual va començar a anar i se li va ensenyar que havia de considerar com a pròpia, com a casa seva; tot això, és clar, s'uneix després a una amistat amb els qui coneix i tracta en aquella llar nostra.

I d'una altra part, perquè neix en la gent de sant Rafael una acceptació, una adhesió a l'esperit de l'Opus Dei; i un afecte, un voler de veritat a l'Obra –a la qual també comencen a considerar com a seva– i s'hi van identificant a poc a poc.

En quin moment s'incorpora a un noi a l'obra de sant Rafael

19 No cal esperar a tenir una amistat íntima, per tractar d'incorporar un noi o una noia a la labor de sant Rafael. Però sí que serà indispensable que sigui amic vostre –perquè sou de la mateixa ciutat i us heu tractat allí, perquè sou parents, perquè teniu estudis comuns, o simplement perquè un altre amic us l'ha presentat–, perquè sobre aquesta relació inicial s'entauli entre vosaltres un canvi d'idees, que serveixi de base per a exposar-li el que pretenem.

Seria neci que, sense més ni més, a un que hem tractat per primera vegada, li parlem d'una residència o d'una altra obra corporativa, d'unes classes de formació de l'Opus Dei, etc., ja que el més probable serà que no ens entengui.

I si han arribat a les seves oïdes falses notícies sobre l'Obra –aquestes que sol fer rodar la gent mal intencionada o ignorant–, pot ser que cregui que volem *pescar-lo*, i faci l'espantada. Serà més difícil, en la majoria dels casos, que a un amic, que està en aquestes condicions i amb el qual hàgim parlat així, puguem recuperar-lo i fer res de positiu amb ell: si no ens dona un no rotund o no eludeix el contacte amb nosaltres des del primer moment, per cortesia o per falta de personalitat, ens estarà enganyant, ens enganyarem a nosaltres mateixos i perdrem el temps.

20 Aquesta relació prèvia és indispensable, perquè l'amistat ens permeti conèixer qui tractem i, convençuts que reuneix les condicions mínimes de selecció, se li parli de la necessitat d'un ideal pel qual lluitar; que no és un altre que un catolicisme ben viscut, que

ajudi a aconseguir també el millorament de la societat i la solució de tots els problemes que aquest món presenta.

Li direm que això es pot aconseguir a base del millorament de la conducta individual de cadascú, amb una revaloració de les virtuts humanes, en general oblidades; i que, com que lluitar sol és difícil, ens cal recolzar-nos els uns en els altres per perseverar en aquesta lluita. D'aquesta manera, obtindrem les dades necessàries, perquè, qui no sigui capaç de comprendre l'Obra, no serveix per a la labor de sant Rafael.

Després caldrà considerar especialment les virtuts humanes del possible candidat, sobre les quals sempre es pot fer una labor espiritual, mitjançant la gràcia: que sigui sincer, generós, treballador, noble, discret, optimista. Els frívols, amb una frivolitat ja arrelada, no és fàcil que puguin canviar amb les classes de formació.

També caldrà tenir en compte la intel·ligència, el port exterior –per sostenir el to humà de l'Obra–, la fama, l'ascendent entre els seus companys i amics, la capacitat per assimilar les idees que se li ensenyin.

No oblideu que aquell que tinguéis, per exemple, una deformació de pietat, i la mantingués com un dogma inatacable, difícilment encaixaria, perquè sostindrà els seus criteris propis ja arrelats d'apostolat, i la labor entre els altres serà negativa.

21 Parlo de selecció i, tot i que toco una altra vegada el punt en aquesta mateixa carta, per treure-us possibles escrúpols i donar-vos una consciència recta, us dic que desitjar ser selecte no és supèrbia, no és arrogància voler ser millors.

Ans al contrari, és una virtut grata a Déu: ja que coneixem el mal material de què estem fets i, per ser millors, haurem de recolzar-nos

sempre en la misericòrdia i en la gràcia del Senyor, i repetir aquelles paraules de sant Pau: *omnia possum in eo qui me confortat*^[27].

Tenim, per tant, obligació de formar aquestes ànimes, d'una manera que els ajudi a ser bons catòlics, rectificant la seva conducta, inculcant-los la necessitat de la vida interior, i posant en la seva consciència el convenciment que el treball de cada dia és el mitjà més apte per aconseguir la perfecció cristiana, i per fer el bé a les ànimes totes.

22 D'aquesta manera, se'ls va encaminant, ajudats per la direcció espiritual personal i voluntària amb un sacerdot amic de Casa i amb xerrades particulars amb un soci de l'Obra –o amb una associada, si és dona–, en la pràctica de la vida interior.

Cal, doncs, no deixar-los; que el que es va començar, amb tan bons auspicis, amb tanta rectitud, s'acabi bé. No podem abandonar-los, encara que vegem que no arribaran a tenir vocació. Això podria fer molt de mal als interessats, i a la mateixa labor de sant Rafael en general.

Es quedarien ressentits, amargats; parlarien malament de nosaltres –amb motiu–, enraririen l'ambient i dificultarien la tasca amb uns altres, als quals previndrien contra l'Obra. Molta visió sobrenatural hem de tenir i molt d'esperit de responsabilitat, per posar amb aquests joves el mateix o major afany que abans, a mantenir-los units a l'apostolat de sant Rafael.

Elecció dels mitjans de formació

23 Quan comença a venir algú nou a una casa o a un Centre, és molt important que els encarregats d'aquesta tasca –d'acord amb qui el tracta i el coneix– determinin a quins elements de formació hauran d'incorporar-lo, i quan és el moment oportú per fer-ho.

A les classes de formació, en general, no és oportú que hi assisteixin tots. Pot haver-hi casos en els quals, per falta de temps o per altres circumstàncies, convé no demanar-los que hi vagin. És a dir, amb cadascun cal fer un pla, i tractar de complir-lo, ajudant l'interessat perquè el compleixi.

24 És forçós que els numeraris, per les exigències de la seva formació i per les necessitats de l'Obra, encara que es tendeixi a no moure'ls, hagin de canviar de ciutat –fins i tot en molts casos més d'una vegada– durant els seus estudis, però no per això han de quedar abandonats els nois de sant Rafael, que tractaven. Per evitar-ho cal procurar que aquests nois estiguin de veritat en l'obra de sant Rafael i units no tan sols al seu amic, sinó a una casa i a diverses persones d'aquest Centre.

Per mitjà de les classes i, sobretot, per mitjà de la filla meua o del fill meu que els tracta, cal inculcar en tots la serietat de la labor: fer-los veure el caràcter voluntari de l'assistència als mitjans de formació, als recessos, a les excursions, etc.

Però també cal explicar-los que no es tracta mai d'un joc de nens, i que no poden supeditar la vida de l'obra de sant Rafael al seu estat personal d'ànim o a altres circumstàncies o infantilismes; que el fet de venir a una casa de l'Opus Dei, els demana viure amb esperit de sacrifici i amb generositat aquests detalls, en aparença petits; i que, si no prenen des del principi aquesta decisió, és preferible que marxin, perquè ocasionaran molèstia a tothom.

25 Parlem d'un proselitisme, que és molt distint d'aquell altre que consisteix a fomentar, amb la gràcia de Déu, el que hi hagi ànimes capaces de dedicar-se personalment –no dic consagrar-se, perquè aquesta paraula és pròpia de religiosos–, capaços de dedicar-se completament al servei del Senyor i de la seva Església, en l'Obra de

Déu: aquest proselitisme, en molts dels casos, serà fruit de la labor de sant Rafael.

Quan, entre els qui freqüenten les cases d'aquesta obra de joves, es veu que n'hi ha alguns de capaços d'aquest lliurament total, convé donar-los petits encàrrecs, encomanar-los gestions, fer que ajudin tant en coses materials –petits arranjaments de la casa– com en coses de major importància. Tot això els augmentarà l'amor que els portarà fins a la vocació, rebent amb goig la crida divina.

Se m'ocorre que haig de fer-vos, una vegada per totes, un advertiment: en dirigir-vos aquestes cartes, filles i fills meus, no pretenc mai fer un tractat. Escric amb la senzillesa i amb el caliu del cor, que posa un pare o una mare quan parla als seus fills: no us estranyi, per tant, que en la mateixa carta, amb un evident desordre, tracti en diferents parts de facetes diverses dels mateixos assumptes i que, a vegades, us semblin repeticions. Però d'aquestes repeticions ja us en parlaré més endavant en un altre document, perquè tenen la seva raó.

26 El sosteniment de les cases de sant Rafael ha de ser cosa que carregui sobre els mateixos nois o noies, i sobre les seves famílies, sobre els seus pares, als qui hem de procurar tractar sempre, fent-los col·laborar; i a molts, primer com a amics, i espero que més endavant com a germans.

Per això, a part dels donatius petits o grossos que els nois o les seves famílies vulguin lliurar a les mans del director o del secretari de la casa, convé que hi hagi en un lloc discret una guardiola, perquè cadascú sense espectacle i passant inadvertit hi tiri el que pugui, allò que el seu esperit de generositat li dicti. Convindrà que els amics més antics de l'obra repeteixin a cau d'orella als nous que aquesta és una manera –de justícia– de correspondre i d'agrair el que a la casa de sant Rafael se'ls dona.

En la comptabilitat que portem, és emocionant veure que un noi lliura els pocs cèntims que havia d'haver gastat en el tramvia: va preferir venir a peu. I jo us dic que, encara que sigui poc, potser aquest dona més que el que es desprèn de molt perquè en té molt.

27 * Deixen de ser membres de l'obra de sant Rafael, en primer lloc, quan escriuen la carta demanant ser rebuts en l'Obra per dedicar enterament la seva vida al servei de l'Església i de les ànimes; o després, si en passar el temps aquests amics nostres senten la nostra vocació, però no amb un lliurament d'aquest estil, quan demanin l'entrada en l'Obra amb idèntica vocació divina, per a un lliurament a Déu, en l'Opus Dei, que sigui d'una altra forma.

Uns altres deixen de pertànyer a l'obra de sant Rafael quan ja comencen a consolidar la seva situació professional, i l'apostolat amb ells ha de correspondre més aviat a l'obra de sant Gabriel.

Finalment, uns altres, quan voluntàriament s'allunyen, o bé perquè es veia que no encaixaven en la labor, ja que mai arribarien a comprendre i a assimilar l'esperit de l'Obra; o perquè s'absenten i la vida els mena a llocs molt llunyans, on solament poden col·laborar amb l'oració. Procureu sempre, amb tots aquests, tenir una relació cordial: immediata i personal amb els primers, per correu amb els segons. Creieu-me: si no ho feu així, perdreu col·laboradors molt estimables i deixareu de fer bé a aquestes ànimes.

28 Per aconseguir tota aquesta tasca formativa de l'obra de sant Rafael, comptem amb una gran varietat de mitjans i d'activitats apostòliques. Entre aquests mitjans, alguns, que són ja tradicionals, s'han usat amb provada eficàcia en bé de les ànimes des dels començaments de la nostra Obra: els Cursos de Formació, la catequesi i les visites als pobres de la Verge, les meditacions, els

recessos espirituals i –en general– els actes litúrgics de pietat que es fan en les nostres residències.

Aquests mitjans són perennes i han d'usar-se sempre i en tot lloc, en realitzar la labor de sant Rafael: perquè caracteritzen aquest apostolat i donen vida a totes les altres activitats, que es desenvolupen al voltant d'aquesta labor de sant Rafael.

Heu de tenir, filles i fills estimadíssims, una gran seguretat en l'eficàcia sobrenatural del vostre treball apostòlic: si empreu fidelment els mitjans tradicionals, tot marxarà bé. Pot haver-hi en algun moment dificultats d'un tipus o d'un altre, però sempre se superen; són coses d'ordinària administració, que vencereu amb el vostre sacrifici, amb la vostra oració i amb la vostra alegria.

Els Cursos de Formació

29 Els Cursos de Formació són l'element essencial de l'obra de sant Rafael. Amb ells alimentem contínuament la vida de pietat dels nois i els ajudem a completar i a fer més profunda la seva formació doctrinal, donant-los –amb *do de llengües*– els tresors de la Veritat cristiana: es comença per explicar de manera adequada als oients –i sense dir-los que és això, perquè alguns se sentirien humiliats– el catecisme i l'apologètica, ja que molts, encara que tinguin bona voluntat i siguin fills de famílies cristianes, en la família i en els col·legis no han rebut formació de doctrina, sinó solament un feble vernís de *pietisme*.

Copio, a aquest propòsit, unes paraules de sant Tomàs molt oportunes. *Les gràcies gratuïtament donades són per a la utilitat dels altres, com ja s'ha dit. Però el coneixement que algú rep de Déu no pot estendre's per a la utilitat d'un altre, sinó mitjançant la paraula. I com que l'Esperit Sant no falta en res del que convé a la utilitat de l'Església, també assisteix els membres de l'Església en*

l'ús de la paraula: no sols perquè un parli de manera que l'entengui gent diversa, que és el que correspon al do de llengües; sinó també perquè parli amb eficàcia, que és el propi de la gràcia o do de la paraula.

I això té tres aspectes. Primer, per instruir l'enteniment: que és el que s'esdevé quan es parla de manera que s'ensenya. Segon, per moure l'afecte, això és, perquè se senti de grat la paraula de Déu: que és el que s'esdevé quan es parla delectant els oients, la qual cosa no ha de buscar ningú en favor de si mateix, sinó per estimular la gent a sentir aquesta paraula de Déu. Tercer, perquè s'estimi allò que amb paraules se significa, i vulgui complir-se: que és el que s'obté en emocionar l'oient.

I per aconseguir tot això, l'Esperit Sant empra la llengua de l'home com un instrument: però és Ell mateix qui realitza perfectament l'obra, en l'interior de l'ànima de qui escolta^[28].

30 Ensenyeu als nois que l'Església és una realitat viva, i que ells mateixos són l'Església. Digueu-los que som criatures de Déu, però no bèsties, sinó fills de Déu. Feu-los comprendre que s'aconsegueix poc amb la violència, que s'aconsegueix més amb l'oració i amb l'estudi.

Ja en el primer Centre vaig fer pintar un cartell –ara hi ha cartells iguals en totes les nostres cases de sant Rafael–, amb unes paraules de l'Escriptura que recorden que hi ha un mandat nou, el de la caritat: aquell estimeu-vos els uns als altres. Lleveu-los tot pensament de recel; digueu-los que la veritat no necessita de secrets ni de secretismes. Feu-los veure que la vida passa, que hi ha poc temps per estimar.

Fills meus, veureu nois –vosaltres, filles, veureu noies joves–, que són capaços de tots els entusiasmes i de tots els sacrificis, però que

tenen algun defecte gros que els impossibilita, si no per continuar en l'obra de sant Rafael, sí per rebre la crida divina en alguna de les formes de les quals us he parlat abans.

Cal resar per ells, pensar en nosaltres mateixos i recordar les paraules del salm: *pauper sum ego et in laboribus a iuventute mea*^[29]; des d'infant que soc un pobre moribund, els teus terrors em dobleguen. Si jo soc així, no em pot estranyar que aquests siguin d'aquesta manera.

I es pot anar a l'oració, i portar davant la presència de Déu el record d'aquests nois, d'aquestes noies; i agradarà al Senyor que cantem baixet, sense soroll de paraules, aquell cantar de la terra andalusa: *mereixia aquesta serrana –aquesta ànima– que la fonguessin de nou, com fonen les campanes*. I el Senyor ens escoltarà.

31 Tingueu en compte que l'Obra no és *una cosa trasplantada*. El trasplantament cal fer-lo solament en dosis homeopàtiques, perquè l'Opus Dei és una realitat teològica, apostòlica, i després jurídica, que ha de néixer en cada país –sigui de la raça que sigui, del continent que sigui–, en la pròpia carn de les gentes d'aquella raça i d'aquell continent. Si nosaltres tenim bon esperit, l'Obra arrelarà sempre, de manera que semblarà natural, i serà enterament sobrenatural l'Obra de Déu.

Quan us escric, em passa que moltes vegades recordo aquelles paraules de sant Pau als d'Efes –perquè sé bé de quin fang estic fet, perquè conec fins a on puc arribar en el mal, si Déu em deixa–: *mihi omnium sanctorum minimo data est gratia haec, in gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi, et illuminare omnes*^[30]; a mi, que soc el darrer de tot el poble sant, ell m'ha concedit la gràcia d'anunciar als pagans les insondables riqueses de Crist.

I afegeixo, amb tota la humiliació de la meva falta de correspondència, en el fons d'aquest cor meu: *huius rei gratia flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in caelis et in terra nominatur*^[31]; per aquest motiu m'agenollo davant el Pare del meu Senyor Jesucrist, del qual ve tota paternitat en el cel i en la terra. Sou fills de Déu: encara que a mi em digueu Pare, bé sabeu que no soc res: pols de la terra.

32 I continua sant Pau: *ut det vobis secundum divitias gloriae suae virtute corroborari per Spiritum eius in interiorum hominem; Christum habitare per fidem in cordibus vestris; in caritate radicati et fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis quae sit latitudo, et longitudo, et sublimitas, et profundum*^[32]; perquè, segons les riqueses de la seva glòria, us concedeixi per mitjà del seu Esperit de ser enfortits en l'home interior, i que Crist habiti per la fe en els vostres cors; i estant consolidats en la caritat, pugueu comprendre amb tots els sants l'amplària, la longitud, l'altura i la profunditat d'aquest misteri.

Aquesta és tota la grandesa de la vida que Déu ens demana: no podem portar una vida rasa! *Scire etiam supereminentem scientiae caritatem Christi, ut impleamini in omnem plenitudinem Dei*^[33]; i vol que arribeu a conèixer aquest amor que sobrepassa tot coneixement i, així, entreu del tot a la plenitud de Déu.

Responsabilitat apostòlica. La labor amb els joves

33 Aquests dons són perquè els fem conèixer a uns altres: per això us adoneu senzillament que mai serà més fàcil i més fructuós donar-los que estant al costat de la gent jove, per ajudar-los; per ensenyar-los a practicar els mitjans espirituals, que els faran vèncer en els començaments de la lluita ascètica, quan les passions comencen a

despertar i apareixen també en l'ànim les primeres rebel·lies, els primers afanys d'independència.

Novellas adhuc et vix firmæ radicis arbusculas, dum ad omnem ductum sequaces sunt, in quamlibet partem flecti facile est; quæ natura plerumque curvatae cito ad colentis arbitrium corriguntur^[34]; els arbres joves, amb arrels encara poc fermes, es mouen seguint la direcció de les embranzides que reben, i són fàcilment desviats cap a qualsevol part; però aquests petits arbres, retorçats d'ordinari pels embats de la mateixa naturalesa, poden ser fàcilment i amb rapidesa redreçats, segons la voluntat de qui els cuidi.

34 En el Curs Preparatori es parla als nois sobre temes de vida interior, posant l'accent sempre en l'ascètica pròpia de l'Obra: el treball santificat i santificador.

Els Cursos Professionals, que freqüenten els nois després d'acabar el Preparatori –i que són cosa distinta de la labor que, amb caràcter personal, han de realitzar els socis de l'Obra individualment o en associacions públiques o privades de tipus professional–, tenen com a fi difondre entre els que assisteixen criteri catòlic sobre problemes actuals concrets de naturalesa religiosa, social, professional, etc. Aquest criteri és el que s'ha de donar també als nostres amics, en una part dels Cercles d'Estudis de la labor de sant Gabriel, perquè ells al seu torn ho difonguin en les seves tertúlies i ambients.

En exposar els diferents temes, haureu de tenir en compte sempre la preparació dels qui hi assisteixin, acomodant fins i tot el temari al grup de què es tracti: estudiants, empleats, pagesos, obrers, etc.

Serà prudent fer veure als nois que no cal que prenguin notes en les classes, ni en els altres mitjans de formació; i que, si en prenen, és millor que les lliurin. Així se'ls acostuma a no portar amb si apunts

espirituals o d'assumpes de consciència; i s'evita que hi hagi qui, per falta de coneixement, escrigui errors que atribueixi als vostres ensenyaments.

Si els crida particularment l'atenció un punt concret, i volen conèixer-lo millor, els donareu amb molt de gust les oportunes orientacions, indicant-los algun llibre en el qual puguin aprofundir la matèria.

35 Com un punt de la seva formació apostòlica, heu de moure'ls a prendre part activa en associacions professionals, artístiques, esportives, culturals; en fer això, respectareu sempre la seva llibertat personal per inscriure-s'hi o no, i per fer-ho en les que vulguin. No obstant això, s'ha de procurar també aconsellar-los degudament sobre aquestes associacions, quan d'alguna manera guardin relació amb la fe o amb els costums.

No hi ha tampoc inconvenient que pertanyin a associacions religioses, procurant formar a uns altres perquè les dirigeixin, quedant-se ells humilment a l'ombra. Sabeu molt bé, filles i fills meus, quin és el meu criteri en aquesta matèria. Recomanem als nois la seva participació en les associacions que recomani l'Ordinari del lloc, però sense imposar-los cap falsa obligació, perquè tenen en això completa llibertat.

El fet de pertànyer a una associació religiosa, de qualsevol classe que sigui, no és incompatible en absolut amb la participació en la labor formativa de l'obra de sant Rafael. Nosaltres no fem grup^{*}, ni constituïm associacions religioses pròpies de l'Obra.

36 Als Cursos Professionals els nois venen a aprendre, a adquirir criteri. No es tracta de fomentar inquietuds malaltisses, de donar pàbul al gust –tan estès– de *problematitzar-ho* tot, o d'*arriscar-se* en aventures ideològiques; sinó de donar-los doctrina sòlida,

profunda i segura, vibració apostòlica i més vida interior. S'ha d'evitar, doncs, tant la dialèctica vana com el simplisme d'una lliçó rutinària.

Parlar-los de problemes propis d'especialistes en teologia, és ordinàriament desorientar-los, perdre el temps, posar-los en perill – a vegades– de perdre també la fe, perquè no tenen prou preparació filosòfica i teològica per ficar-se en aquestes fondàries.

Sempre hem posat especial interès en la recta formació doctrinal de la nostra gent de sant Rafael. Des que s'acosten a nosaltres, procurem orientar les seves lectures^{**}, aconsellar-los obres de bon criteri, desaconsellar-los-en unes altres, raonar-los –breument, però clarament– el perquè dels drets de l'Església en aquesta matèria.

37 Els Cursos són també una ocasió magnífica perquè alguns amics grans hi col·laborin. Poden desenvolupar ells els temes que estiguin en condicions d'exposar amb claredat i precisió, dirigint després amb competència els canvis d'impressions.

Vull recordar-vos aquí que –com sempre– aquests canvis d'impressions no són una revisió crítica de la doctrina exposada, ni molt menys una discussió: són una estona tranquil·la d'estudi. Tenen per fi aclarir dubtes sincers i positius, o facilitar arguments o precisions de detall, perquè els nois exposin després amb eficàcia aquesta doctrina a altres persones. Per aconseguir aquesta finalitat, convé que els numeraris i els amics que assisteixen a la classe com a alumnes, ajudin el que presideix a dirigir amb ordre aquesta conversa.

No oblideu que, si sembla que s'encendrà una polèmica apassionada, és millor aconsellar que posin per escrit el seu pensament breument i amb la major precisió que puguin: i després es concreta de paraula només a l'interessat, tret que la matèria pugui ser útil a tota la classe.

Serà interessant que aquests amics, que intervenen en aquesta labor, prestin ajuda professional concreta als millors alumnes dels Cursos Professionals. Amb la seva experiència i la seva maduresa podran orientar-los i aconsellar-los eficaçment.

Moltes vegades trobaran a més en aquests joves –professionalment selectes– bons col·laboradors per al seu propi treball; i d'aquesta manera hi haurà també ocasió de continuar-hi en contacte i de prolongar, com he dit abans, el tracte apostòlic: *servans semitas iustitiae, et vias sanctorum custodiens* ^[35], ajudant-los a guardar el camí de la seva rectitud.

Paper del sacerdot

38 Per completar aquest treball de formació que feu vosaltres, filles i fills meus, hi ha la labor del sacerdot. Amb la seva predicació freqüent, aquests amics nostres sacerdots –aviat, amb la gràcia de Déu, seran germans els vostres sacerdots els que facin aquesta labor– us ajudaran al fet que els nois vagin aprofundint en la doctrina que se'ls dona en els Cursos de Formació, fent-la vida pròpia: lluita ascètica generosa i vibració apostòlica.

En totes les cases on es faci labor de sant Rafael podrà haver-hi una meditació setmanal per a ells, d'ordinari els dissabtes, en honor de la Verge. També se'ls oferirà la possibilitat de fer cada mes un dia de recés espiritual, i d'assistir a cursos anuals de recés, que tan eficaços són per progressar en la vida interior.

En convidar-los a assistir a tots aquests mitjans de formació, els explicarem sempre que són completament lliures per freqüentar-los o no, perquè no hi tenen obligació de cap mena.

Quan tinguem sacerdots de l'Obra, com a part essencial de la seva labor en aquest apostolat, desenvoluparan una àmplia tasca de

direcció espiritual personal, oferint així a tots el mode de seguir aquella recomanació divina: *cor boni consilii statue tecum... ut dirigat in veritate viam tuam*^[36]; que tinguin al costat un bon conseller, que els dirigeixi en la veritat pel camí que porta a Déu.

39 Amb esperit de sacrifici, dedicaran els sacerdots moltes hores a atendre els qui freqüenten les nostres cases, els amics que portin els seus germans i els mateixos nois de sant Rafael: tots aniran gustosament al sacerdot, per obrir amb senzillesa el cor i rebre de les seves mans la gràcia.

També aquí insisteixo una vegada més que respectarem sempre la llibertat dels nois, per acudir a qualsevol sacerdot –al que vulguin– per rebre direcció espiritual. Nosaltres els oferirem els de l'Obra, en harmonia amb els altres mitjans de formació que rebin, però no els imposarem res.

La catequesi. Les visites als pobres de la Verge

40 Em fa molt de goig, filles i fills estimadíssims, tota aquesta tasca de catequesi que realitzeu, com a part de l'obra de sant Rafael. Va ser aquesta la primera manifestació apostòlica de l'Opus Dei, i és lògic que sigui així, perquè tots els nostres apostolats són mitjà per donar doctrina: són catequesi. Hem de catequitzar tothom. Us solc dir que el catecisme és perquè l'aprenguin els nens i el practiquin petits i grans.

Per fer aquesta labor, hem anat als barris pobres, donant preferència als més necessitats, oferint als rectors aquest servei en favor de les ànimes que tenen encomanades. Aquests sacerdots comencen a entendre el nostre esperit i prenen afecte a l'Obra, en veure el zel amb què vosaltres i els nois de sant Rafael feu aquest apostolat, disposant els nens per rebre la primera comunió i explicant també el catecisme als adults.

Amb tot, abans de convidar els nois de sant Rafael a dirigir aquestes classes, cal preparar-los bé: que coneguin la doctrina que han d'ensenyar –amb prou amplitud i profunditat– i que tinguin un mínim de formació pedagògica, és a dir, que estiguin en condicions per a aquesta labor de catequesi. És una preparació –adequada, en cada cas, a la condició de les persones: nens o adults, etc.– que no pot mai donar-se per suposada, i que en molts casos els nois de sant Rafael hauran d'adquirir al vostre costat.

41 Els pobres de la Verge. També va començar aquesta delicadesa de caritat molt aviat, amb els primers passos de l'Obra. *Declina pauperi sine tristitia aurem tuam..., et responde illi pacifica in mansuetudine*^[37]; escolta gustosament el pobre... i parla-li sempre amb mansuetud i amb paraules de pau.

Aquestes visites plenes d'afecte, escoltant-los amb amor, portant-los unes paraules amables –cristianes, fraternals– i alguna petita cosa de la qual d'ordinari no gaudeixen, és una finor de caritat espiritual, que a més fa molt de bé als nostres nois de sant Rafael.

Aquest contacte amb la misèria o amb la humana feblesa és una ocasió de la qual sol valer-se el Senyor, per encendre en una ànima qui sap quins desitjos de generoses i divines aventures. Alhora, sensibilitza els més joves, perquè tinguin sempre entranyes de justícia i de caritat.

Amb aquestes senzilles visites no resoldrem cap problema social. Expliqueu-ho així als nois: es tracta de portar un petit regal extraordinari que conforti un pobre, un malalt, algú que està sol; fer que passi una estona agradable, prestar-li potser algun petit servei, i res més.

Ho entendran de seguida, si van tenint vida interior; i si a més saben que fem això també per honrar la nostra Senyora: Ella és mare, Mare

de Déu i la nostra Mare, i coneix el que uns cors joves volen significar amb aquests mínims actes d'amor als seus germans necessitats.

42 És una gran obra de caritat i de justícia procurar que no hi hagi pobres, que no hi hagi analfabets ni ignorants. Però sempre la caritat haurà d'actuar, perquè la justícia mai no arribarà a aconseguir, en el món, tota aquesta ventura per als homes; i, a més, sempre hi haurà els qui sofreixin la pobresa de la solitud o de la incomprensió.

Per això, repeteixo que són especialment formatives les visites als pobres de la Verge. D'aquesta manera les ànimes aprenen a tastar l'exercici d'una caritat fraterna viva i pràctica; i, en veure'n d'altres que estan materialment o espiritualment necessitats, agraeixen al Senyor els béns que n'han rebut.

No tractem tampoc amb aquestes visites de despertar superficials inquietuds socials. Es tracta –ja ho he dit– d'acostar aquesta gent jove al proïsme necessitat. Els nostres nois de sant Rafael veuen –d'una manera pràctica– Jesucrist en el pobre, en el malalt, en el desvalgut, en el que pateix la solitud, en el que sofreix, en el nen.

Aleshores el rei dirà als de la seva dreta: —Veniu, beneïts del meu Pare, rebeu en herència el Regne que ell us tenia preparat des de la creació del món. Perquè tenia fam, i em donàreu menjar; tenia set, i em donàreu beure; era foraster, i em vau acollir; anava despullat, i em vau vestir; estava malalt, i em vau visitar; era a la presó, i vinguéreu a veure'm.

Lavors els justos li respondran: —Senyor, ¿quan et vam veure afamat, i et donàrem menjar; o que tenies set, i et donàrem beure? ¿Quan et vam veure foraster, i et vam acollir; o que anaves despullat, i et vam vestir? ¿Quan et vam veure malalt o a la presó, i vinguérem a veure't? El rei els respondrà: —En veritat us ho dic: tot

allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, m'ho fèieu a mi^[38].

Donar sempre vida nova a aquests mitjans de formació

43 S'ha desfigurat tant i s'ha fet tanta sàtira d'unes certes manifestacions carrinclones de la caritat benèfica, que a alguns els semblen arcaismes determinades obres pròpies de l'esperit cristià. Per això vull que entengueu bé –i que feu entendre– el profund significat sobrenatural i humà d'aquests mitjans, tal com els hem viscut des del principi.

Són una obra de misericòrdia, beneïda per Jesucrist: la visita al malalt, el consol a l'afligit. No és just que manifestacions de l'autèntic esperit cristià quedin arraconades, perquè alguns les han convertit en gest ostentós i frívol, o en sedant per als seus remordiments de consciència.

No deixeu llanguir, per rutina o per mandra, l'eficàcia divina d'aquests mitjans tan cristians. Doneu-los sempre vigor nou, fent comprendre que no es tracta d'un gest passat de moda, sinó d'un acte valuós i entranyable, que ha de portar a conclusions operatives. Ensenyeu, doncs, el gran valor sobrenatural d'aquests actes petits, que ajuden a guanyar el cel i donen la felicitat en la terra.

44 Tingueu present que, qualssevol que siguin les circumstàncies del país, sempre podrem practicar aquesta afectuosa caritat: *pauperes enim semper habetis vobiscum*^[39]; sempre hi haurà pobres, sempre hi haurà algú més necessitat –encara que s'aconsegueixi que la majoria del poble tingui un mínim de benestar material–, que rebi amb alegria un petit obsequi extraordinari, alguna cosa que ordinàriament no pot permetre's, i que és, de mode especial, com el vehicle pel qual li arriba una mica de delicadesa i de fraterna companyia.

M'atreveixo a dir que, quan les circumstàncies socials semblen haver esvaït d'un ambient la misèria, la pobresa o el dolor, precisament llavors es fa més urgent aquesta agudesia de la caritat cristiana, que sap endevinar on hi ha necessitat de consol, enmig de l'aparent benestar general.

La generalització dels remeis socials contra les plagues del sofriment o de la indigència –que fan possible avui aconseguir resultats humanitaris, que en uns altres temps ni se somiaven–, no podrà suplantat mai, perquè aquests remeis socials estan en un altre pla, la tendresa eficaç –humana i sobrenatural– d'aquest contacte immediat, personal, amb el proïsme: amb aquell pobre d'un barri pròxim, amb aquell altre malalt que viu el seu dolor en un hospital immens; o amb aquella altra persona –rica, potser– que necessita una estona d'afectuosa conversa, una amistat cristiana per a la seva solitud, una empara espiritual que remei els seus dubtes i els seus escepticismes.

Potser en ambients on predomina un sentit materialista, això no s'entengui; per això us deia abans que –entendre-ho– requereix un mínim de vida interior, de visió cristiana, d'amor a Déu i al proïsme.

45 Al costat d'aquests mitjans tradicionals, que no han de faltar mai, hi haurà una sèrie d'activitats culturals, científiques, artístiques, esportives, etc., que permetran acostar un gran nombre de persones joves al nostre apostolat. No oblideu que ens interessen totes les ànimes: hem d'obrir-nos en ventall, per portar la llum de la bona doctrina a tot arreu.

Encara que al principi potser no seran gaires els nois que després assisteixin als Cursos de Formació –perquè això exigeix ja un cert grau de maduresa–, en participar en aquestes altres activitats, al voltant de l'obra de sant Rafael, us donaran ocasió per a ajudar-los,

completant alguns aspectes de la seva formació humana, cultural, professional, religiosa; i per preparar-los a arribar, d'alguna manera, a estar en condicions de ser selectes.

Les possibles iniciatives són innumbrables: hi ha una àmplia llibertat

46 Són innumbrables, en la seva diversitat, les labors que poden organitzar-se en i des de les nostres cases. Ja ho heu vist en aquests anys, filles i fills meus, i ho veureu encara millor en el futur, en estendre's el nostre apostolat –amb la gràcia de Déu– per tota la terra.

No he volgut mai lligar-vos, sinó que, per contra, he procurat que obreu amb una gran llibertat. En la vostra acció apostòlica heu de tenir iniciativa, dins del marge amplíssim que assenyala el nostre esperit, per trobar –en cada lloc, en cada ambient i en cada temps– les activitats que s'acomodin més bé a les circumstàncies dels joves que es tracten.

Per a estudiants universitaris, tertúlies culturals; per a altres persones no intel·lectuals, un club esportiu; per a joves pagesos, classes pràctiques d'agricultura; etc., etc. Són variadíssimes les possibilitats, però tenen sempre un tret comú: són labors laicals, seculars, pròpies del nostre tarannà apostòlic específic; i no són mai activitats eclesiàstiques, ni labors oficials de l'Església.

Procurem facilitar mitjans que siguin formatius, que siguin del gust de la gent, a la qual van dirigits, i que serveixin per conèixer aquestes persones, per tractar-les i per acostar-les al caliu del nostre esperit i a la llum de la doctrina de Jesucrist. És precisament aquest conjunt d'activitats el que dona a l'obra de sant Rafael una perfecta adaptabilitat en qualsevol circumstància. La nostra labor amb la

joventut –podem dir– és un vestit fet a mida de cada temps i de cada lloc.

47 Les activitats culturals, els cicles de conferències, els cursos monogràfics, etc., hauran de ser sempre ocasió per ensenyar bona doctrina: divulgar amb naturalitat els principis del dret públic eclesiàstic, de la doctrina social de l'Església; donar a conèixer els drets i els deures dels catòlics en la vida pública, en la vida professional, en la vida familiar.

Es poden tenir també canvis d'impressions sobre temes d'especial actualitat, però haureu de posar llavors un interès particular a seguir el criteri que us he donat: les coses s'estudien, no es discuteixen, i només ensenya qui té la preparació necessària per fer-ho.

Els qui hi prenguin part hauran d'estudiar prèviament, amb sentit de responsabilitat –sense improvisacions ni lleugereses–, la matèria de què es tractarà, i hauran d'escoltar amb serenitat opinions contràries a les seves, amb amor a la llibertat dels altres –en tot el que és opinable– i amb cura gran en la caritat.

48 Com un mitjà formatiu més, pot ser convenient tenir en algunes de les nostres residències cinema de bona qualitat –moral i artística–, potser formant un club, abonant els socis les seves respectives quotes, de manera que aquesta activitat no representi una càrrega per a la casa.

És més, moltes d'aquestes labors realitzades entorn de l'obra de sant Rafael han de ser una ajuda per al sosteniment del Centre, vivint sempre amb els nois l'*apostolat de no donar*^{*}, perquè el que no costa, no s'estima.

També caldria pensar a organitzar sessions de caràcter literari, concerts i altres activitats artístiques, amb la finalitat de tractar nois

que freqüentin cercles d'aquesta mena, conservatoris de música, escoles de belles arts, etc. És aquest un apostolat urgent, i d'extraordinària eficàcia: *sit mihi carmen istud pro testimonio*^[40], que sigui també l'art en totes les seves manifestacions testimoni viu de la nostra fe catòlica, suau i poderós estímul que empenyi les ànimes a Déu.

49 Solen ser també útils les excursions, per estrènyer l'amistat amb els nois i conèixer-los millor. Els fa bé sortir de tant en tant del seu ambient habitual d'estudi o de treball. El motiu pot ser una visita a un lloc d'interès històric o cultural, o un simple passeig pel camp, sempre que sigui una cosa raonable, proporcionada –no es tracta de posar a prova la seva resistència física–, i d'acord amb la seva propensió.

Amb murrieria santa, és fàcil trobar –en aquestes ocasions– moments per a una confidència més íntima amb els nois, per fer una breu pràctica religiosa, i obrir als seus ulls insospitats horitzons de santedat i d'apostolat.

Aprofitant uns dies de vacances, es podran organitzar també campaments, que tinguin el to de les nostres cases. Allí podreu ensenyar-los de mode pràctic tants petits detalls de preocupació pels altres, els ajudareu a conrear les virtuts humanes, i amb tota naturalitat viuran amb vosaltres algunes de les nostres Normes de pietat.

On és costum que els estudiants treballin durant els mesos en què es tanca la universitat, es podrà pensar també que algunes persones o empreses organitzin treballs per al temps de vacances, amb la

finalitat d'oferir als nois ocupació remunerada, i tenir així l'oportunitat de continuar formant-los.

Nois més joves

50 No hi ha inconvenient a constituir grups de treball durant l'estiu, pagant el necessari als qui ho necessitin, perquè uns altres s'hi oferiran de franc. Amb això podrem aconseguir algunes vegades tenir un instrument material més d'apostolat –una petita casa, un refugi, etc.–, i a més realitzar labors d'indole benèfica construïnt, per exemple, habitatges en el camp o a la ciutat, per a necessitats; fent tasques concretes en hospitals o escoles, etc.; o un instrument cultural –excavacions, labors de recerca– dirigides per alguns amics, per exemple, on puguin participar els nois de sant Rafael.

Sempre trobarem la fórmula oportuna. Una altra tasca, per exemple, que pot servir de mitjà per a l'obra de sant Rafael –no us sembli una ximpleria– és recollir i restaurar mobles, andròmines velles, que desinfectats i refets amb art ens estalviaran diners, a l'hora de muntar una casa nova.

No s'ha de descurar, en cada país, l'apostolat amb estudiants estrangers, que és una manifestació més de la universalitat del nostre esperit. Hem de dirigir-nos a tots, a catòlics i a no catòlics, sense discriminació de raça o de llengua.

Molts arribaran a tenir afecte a l'Obra, i alguns rebran la gràcia de la conversió, i fins i tot la de la vocació: i així, obrireu alhora camí perquè el nostre apostolat s'estengui a altres terres.

Nois petits

51 La labor de sant Rafael no es limita a nois grans, sinó que s'estén també a uns altres de més joves, com els estudiants de batxillerat, per exemple. Tractant-se d'estudiants, sol resultar molt útil una

activitat d'orientació professional, per facilitar-los l'elecció de carrera; o l'organització d'un curs sobre alguna matèria que no estudiïn en el seu propi col·legi, o una sèrie de conferències sobre temes vius, acomodats a la seva capacitat.

Ajuda dels nostres amics

Hem d'arribar fins i tot als més joves, perquè comencin a conèixer i a viure d'alguna manera la part bàsica del nostre esperit des de petits. Caldrà buscar una forma adequada d'entretenir-los quan es reuneixin: un joc formatiu, unes classes pràctiques amb la finalitat de desenvolupar habilitats manuals, etc.

Podeu organitzar un club per a ells, o fins i tot formar un grup d'*scouts*, sempre que tingueu prou autonomia per treballar. I així els fareu millors, parlant-los de Déu, ensenyant-los a viure com a cristians. És una labor pedagògica que exigeix molta paciència i esperit sobrenatural, però que donarà fruit abundant.

52 Amb el temps, molts fills dels nostres amics, que desitgen –sent casats– fer una generosa dedicació personal al servei de Déu en la seva Obra, i els dels altres amics fidels, que no sentin aquesta crida, seran acostats a l'Obra per l'ambient de les seves famílies.

Aquesta tasca és evident que no té res a veure amb la que fan els religiosos, a les seves escoles apostòliques, i les diòcesis en els seminaris menors, que d'altra banda jo venero. La nostra és una labor laical, que es realitza al carrer, sense treure els nois del seu ambient familiar. Fins i tot acostumo a aconsellar als pares que no donin als fills gaires facilitats perquè vagin a una casa de l'Obra; sense exagerar, han de posar-los dificultats.

Es tracta, doncs, senzillament d'estar al costat d'aquests petits, per donar-los els mitjans espirituals que els ajudaran a vèncer en els

començaments de la lluita ascètica, quan apareixen en el seu ànim les primeres rebel·lies i també les passions incipients.

53 Els nostres amics hauran de portar bona part del pes, en aquestes activitats que es desenvolupen al voltant de l'obra de sant Rafael, per a nois i noies de tota condició i de tota edat. D'aquesta manera, els numeraris poden dedicar més temps a la formació espiritual, dirigint les classes de sant Rafael, tractant els alumnes d'un en un, i donant-los ocasió per obrir la seva ànima i explicar els seus petits problemes.

Segons com sigui la tasca, hi poden ajudar alguns col·laboradors; i sempre hauran de fer-ho, d'alguna forma, els nois de sant Rafael que portin més temps en contacte amb la nostra labor: això –encara que es tracti només d'una col·laboració material– augmenta la seva preocupació apostòlica, el zel per les ànimes, el sentit de responsabilitat, els vincula més a l'Obra, i els fa veure que no venen només a millorar espiritualment: venen també a donar-se, treballant pels altres amb generositat.

Les ànimes dels sants són com les regions de la terra: es comuniquen mútuament el que van rebre, com es consumeixen en una regió els fruits d'una altra, per unir-se tots en una sola caritat^[41]. Hem de procurar sempre que tots els que hagin passat pel Curs Preparatori tinguin un encàrrec concret dins dels nostres apostolats: poden ser, per exemple, una ajuda valuosa en la labor amb els nois més joves.

Continuïtat de la labor durant les vacances: l'estiu

54 Us he dit moltes vegades, filles i fills meus, que per a l'apostolat no hi ha vacances: l'obra de sant Rafael es realitza amb continuïtat al llarg de totes les èpoques de l'any. Com és natural, la labor que es fa amb els estudiants durant les seves vacances, té característiques

distintes de la que desenvolupem durant el curs escolar. Però no s'interromp.

Per a la gent jove, hi ha un temps que pot ser molt perillós: els mesos d'estiu, que gairebé necessàriament suposen un allunyament de la majoria dels companys, que assisteixen amb ells a la tasca de l'obra. Per això, cal procurar pels mitjans ordinaris que l'estiu no suposi un tall total en el tracte.

Convé que la relació amb els nois no perdi continuïtat. Heu d'ajudar-los al fet que siguin fidels a les normes de pietat que han començat a viure; al fet que facin una mica d'apostolat en l'ambient en el qual passin les vacances; al fet que emprin bé el temps, millorant la seva formació cultural, estudiant un idioma, i també descansant: sempre he dit als nois que el descans –que no consisteix a no fer res, sinó a canviar d'ocupació– és important, i fins i tot he volgut que sigui matèria de l'examen del seu recés mensual.

55 Perquè no perdin el contacte amb la casa que freqüenten durant el curs, podreu organitzar algunes excursions que us donin ocasió de veure'ls; o posar-vos d'acord amb alguns, i així trobar-vos en un lloc més o menys equidistant, etc. On n'hi hagi alguns que passen l'estiu en llocs pròxims, cadascun d'ells ha d'afanyar-se a no deixar de tractar els altres. I en tot cas, sempre és possible escriure'ls sovint, o fer que els escriguin els seus companys més madurs, col·laborant amb vosaltres.

Quant he practicat jo l'*apostolat epistolar* amb els meus nois de sant Rafael, quan no els tenia a prop! A vegades, tres o quatre cartes seguides, abans de rebre resposta. Si no podia escriure'ls extensament, els posava unes poques lletres: alguna cosa que fos una crida, un estímul, un recordatori també per als seus propòsits.

L'Esperit Sant movia l'Apòstol Joan a fer el mateix: *scribo vobis, iuvenes, quoniam fortes estis, et verbum Dei manet in vobis, et vicistis malignum*^[42]; joves, us escric a vosaltres: Sou forts. La paraula de Déu està en vosaltres i heu vençut el Maligne..

També durant l'estiu, perquè millorin en el nostre esperit, cal que tots els que venen a les cases de sant Rafael compleixin bé el seu pla de vida mínim, i facin apostolat i proselitisme. Apostolat amb els seus amics i companys que estan més *verds*, menys preparats, i d'aquesta manera podran portar després a casa a aquells que ho mereixin. Seria una vergonya que, amb el pretext de *no complicar-los la vida*, contribuíssim al fet que facin unes vacances de pagans.

Eficàcia de l'obra de sant Rafael

56 Pel que us dic, veieu que aquesta labor de sant Rafael és molt necessària i molt digna de qualsevol sacrifici. Per això, hem d'acostar-nos amb molta naturalitat a tots els joves, a través d'altres companys que ja estan ben disposats per l'obra, per ajudar-los al fet que ens compreguin, perquè n'hi ha tants –desgraciadament– que van difonent en el món, entre la joventut, el que en diríem *la malaltia de l'hostilitat humana*. No és veritat que l'home estigui mogut solament per motius econòmics; i això és el que fiquen en el cor de la joventut, juntament amb propagandes que corrompen els costums de la seva vida.

Hem d'ensenyar, en l'obra de sant Rafael, que cal una gran batalla contra la misèria, contra la ignorància, contra la malaltia, contra el sofriment. Una batalla que es faci a plena llum, perquè nosaltres no necessitem mai les ombres de la nit.

Llavors serà l'hora de dir, a cau d'orella de cada u, que és cert que es pot fer una operació quirúrgica amb un ganivet brut i rovellat, però que serà molt difícil que aquesta operació tingui bon resultat; per

tant, que ells –que són l'instrument de Déu, com nosaltres– han de procurar estar nets, brillants, purs; i han d'afanyar-se a tenir la ciència del cirurgia, del cirurgia de les ànimes: la doctrina de Jesucrist i la pràctica de la pietat, que els mantindrà lliures de certes misèries.

57 Penseu que fins els nens –particularment ara– tenen pensaments d'aventura, d'acció, de triomf, de passió. Però no d'aventures de l'esperit, que els són desconegudes o els resulten massa difícils, o –el que és pitjor– estan incapacitats per descobrir-les.

Perquè l'estil general de la civilització, que ens embolcalla, ha alterat la visió de moltes coses que podrien ser d'una altra forma, i haurien d'estar orientades per un altre camí: és a dir, pel sentit del treball santificat i santificador; pel sentit de la projecció personal de les nostres il·lusions sobrenaturals en el món del treball fet amb perfecció; per l'acció eficaç de l'honradesa eficient i organitzada.

I farem saber que no està tancat, per trobar Déu, cap camí noble i humà; sinó que estan preparats tots aquests camins per respondre positivament, si la joventut se sap deslliurar de la intoxicació que es difon amb solucions materialistes de la vida.

58 Hem de fer que els homes no es mantinguin en la idiotesa de la frivolitat, en una idiotesa que és inútil i sempre perillosa. Hem de fer, al llarg de cada edat, que desenvolupin els joves la seva capacitat per enfrontar-se amb els problemes d'aquest món, amb un mode de parlar moralitzador, que no sigui amenaçador, però que tingui la força vital d'arrossegar, que posi en marxa una generació que no està prou encarrilada.

Procurarem aconseguir que, en la boca de la nostra gent jove, hi hagi la *tremenda* paraula sobrenatural que mou, que incita, que és

l'expressió d'una disposició vital *compromesa*: mai no és la repetició grotesca, somorta, de frases i paraules, que no poden ser de Déu.

Enmig d'aquest cataclisme mundial, de tant d'odi i de tanta destrucció, us dic una vegada més que hem estat cridats a ser sembradors de pau i d'alegria. En pocs anys, si reseu i treballeu amb fe i amb perseverança, podrem preparar reunions i cursos internacionals –ajudats pels nois de sant Rafael– amb joves de molts països, i també podrem ser presents en les iniciatives que promoguin organismes internacionals.

En les nostres residències o en altres labors de l'obra de sant Rafael, hem d'organitzar cursos especials i activitats de caràcter cultural, especialment durant les vacances. Algunes vegades, aquest també serà un mode discret de tenir, els socis de l'Obra, un temps especial de formació. I sempre serà mitjà per fer una labor interessant: l'apostolat amb estudiants estrangers, a què abans m'he referit.

D'aquesta manera ajudarem eficaçment a crear un clima d'entesa mútua, de convivència, amb una visió àmplia i universal, que ofegui en caritat tots els odis i rancors: sense lluita de classes, sense nacionalismes, sense discriminacions. Somieu, i encara fareu curt.

59 Per desenvolupar la labor de sant Rafael, també és convenient promoure apostolats corporatius amb la joventut, que són i seran cada vegada més variats: com tota aquesta gamma d'activitats, al voltant de l'obra de sant Rafael, de la qual us n'acabo de parlar.

La primera tasca ha estat i ha de ser sempre l'obra de sant Rafael. Mai no hem començat una residència d'estudiants, per exemple, sense haver posat abans en marxa la labor de sant Rafael, com hem pogut, fins i tot amb manca gairebé absoluta de mitjans materials.

El mateix ha de dir-se de qualsevol altre apostolat corporatiu: l'obra de sant Rafael ha de precedir-lo i acompanyar-lo. I així, els nois i no poques vegades les seves famílies ajudaran, amb la seva oració i amb el seu treball, a la instal·lació dels mitjans materials i a tot el que calgui per a aquesta labor corporativa, que consideren com a cosa pròpia: veureu com ho fan sempre amb gust, amb alegria; i que, per a ells, suposa un gran acostament a l'Obra.

Necessitats econòmiques de totes les cases

60 És de justícia –ja us ho he dit– que els nois sentin la responsabilitat d'ajudar econòmicament, en la mesura de les seves possibilitats, al sosteniment de la casa que freqüenten, que és l'instrument que permet fer aquesta labor formativa, de la qual ells són els primers beneficiats, que constitueix per a nosaltres un esforç notable.

I resulta pedagògic, sovint, fer que precisament els nois més díscols i entremaliats s'ocupin d'aconseguir aquesta ajuda econòmica o d'altres encàrrecs precisos: aquestes petites obligacions solen donar-los sentit de disciplina, i responen canviant amb notable millora el seu caràcter, demostrant que mereixen la confiança que se'ls dona.

Som pobres i en serem sempre, filles i fills estimadíssims. Us he dit altres vegades que les nostres cases dedicades a treballar amb joves neixen amb un *defecte original*, que consisteix en la manca de mitjans econòmics, juntament amb la necessitat que hi hagi un oratori digne, una Administració disposada de manera que pugui funcionar, i d'emprar locals per a una labor que no és econòmicament rendible: la de sant Rafael.

Per això ens cal l'ajuda, perquè sols no hi arribem. I els nois responen, contribuint en les col·lectes tradicionals que es fan entre

ells; o deixant discretament una almoïna, fruit del seu esperit de sacrifici, i d'altres mil modes distints.

61 Moltes vegades aquesta col·laboració dels nois serà aviat secundada –ho vaig dir abans– per la dels seus pares. Quan s'adonen del bé que fem als fills, col·laboren amb generositat, regalen mobles per a la instal·lació de la casa, o ajuden a comprar-ne, etc. Si es tracta d'una labor amb nois més joves, han de ser ells i les famílies els qui proporcionin el local on puguin reunir-se i els mitjans necessaris per a les activitats que allí s'organitzin.

Encara que alguna vegada l'aportació sigui petita, perquè la posició econòmica no els permet més, aquest és sempre un primer pas perquè mares i pares i germans s'acostin a l'Obra; i per rebre després tots ells l'influx sobrenatural de l'Opus Dei, fins a arribar a obtenir l'impuls de Déu, per ser els nostres amics –i fins i tot els nostres germans–, cooperant activament, comprant accions dels immobles que aixequem, per llogar-los després a nosaltres, que paguem el que sigui raonable, tenint aquests edificis com a mitjans d'apostolat.

62 Per a les nostres obres apostòliques corporatives, hem de buscar també subvencions d'entitats oficials i privades. A través d'aquests apostolats, que estan sempre dins de l'àmbit de les lleis civils, prestem un gran servei a la societat. Per això, tenim estricte dret –com tots els ciutadans que es dediquen a labors docents, benèfiques, etc.– a rebre part dels fons que l'Estat dedica a aquests fins.

Però, en procurar aconseguir aquestes subvencions, ens hem d'assegurar que no queda minvada la nostra autonomia en la direcció de l'obra corporativa de què es tracti. Sense aquesta llibertat elemental, no podríem treballar. Els nostres amics i els nostres col·laboradors seran sempre bona ajuda, per aconseguir aquestes justes i legítimes subvencions.

L'eficàcia humana i el prestigi del treball que desenvolupareu en aquests apostolats corporatius, mourà també moltes persones nobles a ajudar-vos, encara que estiguin allunyades de la nostra fe catòlica. Amb el vostre tracte, ple de caritat sincera, començaran a estimar l'Obra i fareu amb ells una tasca eficaç d'apostolat *ad fide*m.

Col·laboració responsable dels residents selectes

63 Us deia que l'obra de sant Rafael ha de precedir i acompanyar a qualsevol obra corporativa. Així s'aconsegueix també que hi hagi, des del primer moment, un ambient veritablement nostre. En el cas de les residències, es podrà comptar d'aquesta manera amb un bon nucli de residents ben triats, que ajudaran a donar el to a la casa i a la labor que en la residència i des de la residència ha de fer-se.

Aquests residents –més selectes que els altres– se senten en la seva pròpia llar, usen responsablement de la seva llibertat, compleixen amb delicadesa el reglament intern –horari de família–, cooperen a crear un clima fratern, de treball i de bon humor.

Si els tracteu personalment, un a un, fent-los veure que ens interessem pels seus estudis, per la seva salut, per les seves petites preocupacions; que compartim les seves alegries i les seves penes, respondran gairebé sempre amb generositat i fareu un gran bé a les seves ànimes i a les dels altres que viuen a la casa.

64 Vull insistir aquí en la llibertat de què gaudeixen els residents, per al que es refereix a la formació religiosa i a la seva participació en els actes de pietat, que es tinguin en la residència. Acostumem a fer una visita al Santíssim, i a resar en comú el Sant Rosari –del mode habitual en cada país–, com solen fer les famílies cristianes.

Els convidarem, doncs, a participar en aquests costums, però sense obligar-los-hi, usant només la coacció suau del bon exemple. També

poden assistir, si ho desitgen, a la Santa Missa que se celebra cada dia en l'oratori de la residència.

Respectarem absolutament la llibertat personal dels residents no catòlics i no cristians. Després, fàcilment aquests nois, en sentir-se compresos i respectats, en adonar-se que se'ls estima de veritat, començaran a interessar-se per aquesta fe nostra que ens mou a viure amb rectitud i amb amor.

Si els residents no catòlics ho desitgen –hem de demanar al Senyor i a la Santíssima Verge que ho desitgin–, els deixarem participar en la formació espiritual, i els donarem la instrucció necessària per rebre el baptisme. Quants nois rebran el do sobirà de la fe catòlica, mitjançant el vostre esforç callat i alegre!

Obres corporatives d'ensenyament

65 No em detindré en una enumeració –que d'altra banda no acabaria mai– de les diferents obres corporatives que, amb el temps, tindrem a tot el món. Només en el camp de l'ensenyament, ens espera una tasca ingent, en tots els nivells, que sempre hem de realitzar com una labor professional de ciutadans.

En aquest camp específic de la docència, les obres apostòliques –variadíssimes–, en les quals exercitem sempre el nostre treball professional, seran necessàriament instrument per donar també a uns altres una sòlida preparació professional i una bona formació humana; i per fer un fecund apostolat, no sols amb els qui acudiran al centre, sinó també amb gent de qualsevol condició social.

En les universitats, per exemple, es podrà desenvolupar una àmplia labor d'extensió cultural –sempre de contingut apostòlic– a la regió o comarca on estiguin enclavades, donant amb aquesta ocasió a la

gent, intel·lectual o no, una bona dosi de doctrina cristiana i de bon exemple.

Si sou fidels en el vostre treball diari, si procureu ser sants i vibreu, en pocs anys seran una realitat meravellosa tants apostolats corporatius amb la joventut, camp adobat per a un extens quefer humà i sobrenatural amb tot el poble.

Us recordo una vegada més que el nostre apostolat amb la gent jove no es limitarà mai al que fem en i des d'aquestes obres corporatives. Hem de treballar també en associacions, escoles, iniciatives oficials i privades d'altura, per convertir-les en operatius instruments apostòlics: *ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur et aquilae*^[43], on hi hagi una labor honesta, allí anirem a donar-li més vida.

Dificultats en la labor de sant Rafael

66 He deixat per al final, intencionadament, parlar de les dificultats –a part de les econòmiques– que no us mancaran en aquesta tasca meravellosa. Fins i tot els bons s'oposaran a la vostra feina: *discipuli autem increpabant eos* ^[44]; quan els nens s'acostaven a Crist Jesús, els deixebles feien el possible perquè no hi anessin; es va haver d'imposar el Senyor dient: *sinite parvulos et nolite eos prohibere ad me venire* ^[45], deixeu-los que vinguin.

Alguns us posaran des del principi una etiqueta, la que se'ls ocorri: així aprendreu vosaltres a no posar una etiqueta a ningú. Les etiquetes es canvien perquè, en passar el temps, allò que sembla que no té valor, acaba sent un tresor. I potser us passa –en més d'una ocasió– el mateix que em va passar a mi, quan només tenia joventut i bon humor: resava i, no em fa vergonya, plorava.

Però les contradiccions, suportades per amor de Déu, porten sempre fecunditat: *quando orabas cum lacrimis... ego obtuli orationem tuam Domino*^[46]; quan pregaves amb llàgrimes, jo –diu l'Arcàngel a Tobies– presentava al Senyor la teva oració. Llavors es fa més realitat el sentit sobrenatural del nostre lliurament, perquè s'experimenta – en la carn i en l'ànima– aquella oblació que hem fet de les nostres vides al Senyor, que puja a Ell *in odorem suavitatis*^[47].

67 Dificultats! N'hi haurà sempre d'una mena o altra, però sempre se superen; són coses d'ordinària administració, que vencereu amb el vostre sacrifici, amb la vostra oració i amb la vostra alegria. A més, no oblideu que comptem amb la gràcia de Déu, amb el temps, amb la nostra caritat i amb el nostre treball. Les coses canvien, l'ambient madura; i els que criticaven i s'oposaven, lloen i ajuden.

No patiu si us anomenen de qualsevol manera: tenen raó! Ha dit el Senyor per sant Mateu: *unus est bonus: Deus*^[48]; només Déu és bo. A vegades, fills de la meva ànima, heu de recordar-vos d'aquell *exiit qui seminat seminare semen suum*^[49] –va sortir el sembrador a sembrar–, i considerar que aquest malbaratament generós de tirar a mans plenes l'or pur del blat en les entranyes de la terra, porta com a conseqüència preocupacions no petites: la pluja i la sequera, el sol o la boira, el fred i la calor, tot pot ser perjudicial.

No manquen altres vegades ocasionis de patir, que venen no de fora, sinó de dins. Són sortides de to –ells en diuen: *ficades de pota*– d'una d'aquelles criatures que acudeixen a les nostres cases, i pot succeir que el Director o la Directora no *es facin* amb l'ambient: potser perquè tenen una severa preparació i els falta experiència; o perquè és el seu un treball ple de fatiga, d'esforç, de paciència, de sacrifici, de renúncia i –haig d'afegir– de profunda humilitat. Heu d'estar disposats a no manifestar-vos aïrats per aquestes coses, a passar-les per alt amb un somriure.

Ja us ho he dit abans: doneu a aquests nois ocupacions amb responsabilitat, reseu per ells, tracteu-los amb afecte i amb comprensió –amb caritat de Crist–, i veureu quins canvis: els que eren obstacle es fan, a les vostres mans, com el fang en mans del terrissaire, *sicut lutum in manu figuli*^[50], instruments fidelíssims.

68 La vostra vida, fills meus, quan trobeu aquests inconvenients i els porteu somrient amb alegria, plens d'una caritat operant i en silenci, s'omple d'una saviesa divina: *quoniam sapientia aperuit os mutorum et linguas infantium fecit disertas*^[51]. Després veureu com aquesta Saviesa de Déu obre, al seu temps, la boca dels muts i dona eloqüència als qui han procurat fer-se com nens.

Sé que tindreu sempre molt en compte aquell *omnes enim filii Dei estis per fidem*^[52]; tots vosaltres sou fills de Déu per la fe. Quin poder el nostre! Poder de saber-se i de ser fills de Déu. I si, malgrat tot, creieu que el fruit del vostre treball és poc, porteu a la vostra memòria les paraules d'Isaïes: *electi mei non laborabunt frustra*^[53], els meus escollits mai no treballaran debades.

Cadascú ha de pensar: *graecis ac barbaris, sapientibus et insipientibus, debitor sum*^[54]; jo tinc aquest deute de caritat i de servei amb el món sencer, amb tots els homes, amb els grecs i amb els bàrbars, amb els savis i amb els ignorants. No hem de desmaiar, doncs, davant aquestes o altres dificultats. No és possible que, per deixadesa nostra, hi hagi qui pugui dir al Senyor: *quia nemo nos conduxit*^[55], és que ningú no ens ha llogat.

69 No poques vegades és un fill meu jove el que ha d'estar al capdavant de les classes de formació de sant Rafael i d'altres activitats: d'aquestes que es presenten cada dia en major nombre, perquè aquesta tasca és, com us dic sovint, un mar sense ribes. I pot

passar que tingui menys anys que aquells, als qui ha d'ensenyar i guiar, sense imposar-s'hi.

Si hi ha un sofriment per la incomprensió d'algun, jo a aquest fill meu li dic: *praecipe haec et doce: nemo adolescentiam tuam contemnat: sed exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate. Dum venio, attende lectioni, exhortationi et doctrinae*^[56]. No et contristis: que ningú et menyspreï per la teva poca edat, ja que procures ser model en el parlar, en el tracte, en la caritat, en la fe, en la castedat. I, a més, continua formant-te tu mateix, aplicant-te a la lectura, a donar bons consells i a l'ensenyament.

Estimar l'obra de sant Rafael

70 Que tots vosaltres, filles i fills, els més joves i els que ja no en sigueu tant, tingueu sempre una preocupació molt viva per la nostra obra de sant Rafael. L'hem de mirar amb predilecció –ho repeteixo–, ha de ser la nineta dels nostres ulls.

Aquesta preocupació haurà de traduir-se en oració constant i en obres. El vostre afany apostòlic us portarà a sortir per totes les cruïlles del món per buscar ànimes, per comunicar-los la crida de Jesucrist, perquè, *encara que romanent en el mateix lloc hagués pogut Crist atreure les gents, perquè sentissin la seva predicació, no ho va fer d'aquesta manera; donant-nos exemple, perquè recorrem també nosaltres els camins, buscant els que es perden com el pastor busca l'ovella esgarriada, com el metge acudeix al malalt*^[57].

Quan escriu sant Joan Crisòstom, que el Senyor diu als seus deixebles: *vosaltres sou la sal de la terra, els posa davant la necessitat del que els ha manat. Perquè vosaltres –els diu– no heu de tenir preocupació solament per la vostra pròpia vida, sinó per la de tota la terra. A vosaltres no us envio, com vaig fer amb els*

profetes, a dues ciutats, ni a deu, ni a vint, ni tan sols a una sola nació. No, la vostra missió s'estendrà a la terra i a la mar, sense més límits que els del món mateix, encara que estigui a vegades corromput^[58]. I quan els diu llum, novament parla del món –lux mundi–: no d'una sola nació, ni de vint ciutats, sinó de la terra sencera; parla d'una llum intel·ligible, molt més preciosa que els raigs del sol, com també la sal calia entendre-la en sentit espiritual. I posa el Senyor primer la sal, després la llum, perquè ens adonem de la utilitat de les paraules enèrgiques i del profit d'un ensenyament seriós. Això ens lliga fortament i ens permet dissoldre'ns. Això ens fa obrir els ulls, portant-nos com de la mà cap a la virtut^[59].

Anireu, per tant, a trobar les ànimes on siguin, per atreure-les al caliu del nostre esperit, a la llum divina de la nostra labor de formació, posant-les sota el patrocini de l'Arcàngel sant Rafael i de l'Apòstol sant Joan, per encendre-les, per purificar-les, per omplir-les de doctrina i d'amor de Déu i d'una noble devoció a Santa Maria, a l'Església Santa i al Pontífex Romà.

Us beneeix el vostre Pare.

Madrid, 24 d'octubre de 1942

[Torna als continguts](#)

Glossari d'alguns termes i expressions usades per sant Josepmaria

apostolat de no donar: expressió, aparentment paradoxal, que sant Josepmaria usava almenys des de 1931 i que apareix en el núm. 979 de Camí. Per a ell, significa ajudar a qui s'acosta a Déu i a les obres apostòliques a tenir l'actitud de “donar”, millor encara, de “donar-se” a Déu, no de “rebre” un benefici material, o un avantatge personal. És a dir, estimular la generositat amb Déu i al mateix temps salvaguardar la rectitud d'intenció. Escrivà pensava que és propi de la condició humana «valorar poc allò que costa poc» (Camí, núm. 979). Per això aconsellava cobrar sempre alguna cosa, encara que fos molt poc, als qui freqüenten les múltiples obres socials que promou l'Opus Dei entre gent necessitada: d'aquesta forma, deia, s'evita humiliar-los i que se sentin sense drets, com qui rep alguna cosa per caritat (7,48).

(carta) *escriuen la carta*: la petició d'admissió en l'Opus Dei es realitza per escrit, mitjançant una carta redactada en to senzill i familiar, dirigida al prelat de l'Opus Dei (7,27).

col·laboradors: actualment es denomina “cooperadors” als qui es beneficien de la formació cristiana de l'obra de sant Gabriel –sense ser membres de l'Opus Dei– i hi ajuden amb la seva oració, la seva almoïna i a vegades amb el treball a les labors apostòliques que impulsen les persones de l'Opus Dei amb altres persones (7,11; 7,14; 7,15; 7,53).

(grup) *no fem grup*: és a dir, l'Opus Dei ofereix una atenció pastoral que busca vivificar l'esperit cristià de les persones, independentment

de l'àmbit en què viuen i de les preferències, també religioses o apostòliques, que tinguin. D'aquí ve que els qui es beneficien d'aquesta ajuda no formin un grup dins de l'Església, encara que es reforcin entre ells els llaços de comunió i fraternitat, perquè la fi no és fer créixer una organització, sinó que cadascú millori la seva vida cristiana per servir a l'Església on Déu el crida (7,35).

(lectures) *orientar les seves lectures*: en el Catecisme de l'Església Catòlica es llegeix que «el primer manament [del decàleg] ens demana que alimentem i guardem amb prudència i vigilància la nostra fe» (núm. 2088). D'aquí ve que sigui una obligació moral millorar els nostres coneixements sobre la fe i evitar tot el que pugui posar-la en perill, demanant consell i informant-se adequadament sobre les lectures i altres activitats (7,36).

Normes: les “Normes de pietat”, les “Normes del pla de vida” o simplement, “les Normes”, designen el conjunt de pràctiques de pietat que jalonen la vida de cada dia (la Santa Missa, l'oració mental, el res del Rosari, la lectura espiritual, etc.), i que ajuden a mantenir un continu diàleg amb Déu, enmig dels quefers corrents (7,6; 7,49; 7,54).

perfecció cristiana: és un mode de cridar a la cerca de la unió amb Crist, a la identificació amb Ell, pròpia de qualsevol estat de vida, que per a sant Josepmaria és clau en l'aspiració a la santedat cristiana; no s'ha de confondre amb el perfeccionisme, ni amb la cerca d'una excel·lència espiritual elitista i merament humana, amb les quals té poc a veure (7,21).

proselitisme: en sant Josepmaria no consisteix en una mera captació d'adeptes, com avui vulgarment s'entén aquesta paraula, sinó a ajudar en la delicadíssima tasca del discerniment vocacional, proporcionant llum, doctrina i bon exemple. I al mateix temps, acompanyant aquesta ajuda amb abundant oració i sacrifici, perquè

les persones, si Déu les crida, siguin capaces de respondre afirmativament al gran do de la vocació divina, per seguir Jesús com a deixebles. Com que l'obra de sant Rafael tendeix a convertir tot jove en un seguidor de Jesucrist, en una persona identificada amb la missió redemptora del Senyor, en un apòstol seu enmig del món, independentment que se li plantegi o no la seva possible vocació a l'Opus Dei, diu que «amb tots fem labor de proselitisme» (7,18; 7,8; 7,9; 7,25; 7,55).

selectes: la “selecció” de què parla és en fons el fruit de la lliure elecció dels joves, que porta a alguns a desitjar comprometre's amb Déu, per formar-se cristianament i portar una vida com a deixebles de Crist, en la forma que l'obra de sant Rafael els proposa. Aquest interès i aquesta correspondència personal els fa selectes, com sant Josepmaria indica, independentment de la seva condició social, la seva capacitat, etc.: «sense distinció de cap mena», puntualitza, sense elitisme (7,2; 7,21).

[Torna als continguts](#)

[1] Papa Francesc, motu proprio *Ad Charisma tuendum*, 14 de juliol de 2022, art. 4, a https://www.vatican.va/content/francesco/it/motu_proprio/documents/20220714-motu-proprio-ad-charisma-tuendum.html.

[2] *Ibíd.* art 1.

[3] *Ibíd.* art. 5.

[4] Cfr. *Carta* núm. 7, § 25.

[5] Per conèixer més detalls sobre la naturalesa i història d'aquests documents, remetem a l'àmplia Introducció general del primer volum de Cartes de la Col·lecció d'Obres completes de sant Josepmaria, publicat per Rialp: Josepmaria ESCRIVÀ DE BALAGUER, Cartes (I), edició crítica i anotada, preparada per Luis CANO, Col·lecció d'Obres Completes de Josepmaria Escrivà, Madrid, Rialp, 2020, pàg. 3-32. Pot veure's també el meu article “Les Cartes de sant Josepmaria. Hipòtesi sobre la seva cronologia i el seu gènere literari”, a *Studia et Documenta* 17 (2023), pàg. 31-63 i el de Francesc Castells, “Les Cartes de sant Josepmaria. Estudi per a una cronologia”, Francesc Castells, a *Studia et Documenta* 17 (2023), pàg. 11-30.

[6] El motiu pel qual va posar aquest apostolat sota la protecció de l'arcàngel està explicat en les seves principals biografies; també pot veure-se'n una explicació a Josepmaria Escrivà de Balaguer, Camí, edició críticohistòrica preparada per Pedro Rodríguez, Col·lecció d'Obres Completes de Josepmaria Escrivà, Madrid, Rialp, 2004, 3a ed., comentari al núm. 360, pàg. 536-537.

* Sobre la diferència entre selecció i elitisme, vegeu glossari (N. de l'E.)

[\[7\]](#) *Missale Romanum*, Pregària eucarística I.

[\[8\]](#) S. Joan Crisòstom, *In Matthaeum homiliae* 49, 6 (Pàg. 58, col. 504).

[\[9\]](#) S. Joan Crisòstom, *In Matthaeum homiliae* 81, 5 (Pàg. 58, col. 737).

[*](#) Sobre el significat de les “Normes”, vegeu glossari (N. de l’E.).

[\[10\]](#) 1 Co 13,4.

[*](#) Sobre el significat del «proselitisme» en sant Josepmaria, vegeu glossari.

[\[11\]](#) S. Agustí d’Hipona, *Sermo* 90, 10 (OCSA 10, pàg. 592).

[\[12\]](#) Casiano, *Collationes*, III, 3-4 (CSEL 13, pàg. 69-70).

[\[13\]](#) Lc 14,23. «Obliga a entrar» (T. de l’E.).

[\[14\]](#) S. Agustí d’Hipona, *Sermo* 355, 1, 2 (OCSA 26, pàg. 246).

[\[15\]](#) Mt 19,11.

[\[16\]](#) 1 Co 15,58.

[\[17\]](#) Mt 19,21.

[\[18\]](#) Jn 1,36.

[\[19\]](#) Ibíd.

[\[20\]](#) Jn 1,37.

[\[21\]](#) Jn 1,38.

[22] Jn 1,39.

[23] Ibíd.

[24] Jn 1,38.

[25] 2 Co 2,15.

[26] Ez 47,8-10.

* «amb tothom fem labor de proselitisme»: vegeu glossari (N. de l'E.).

[27] Flp 4,13.

* «*escriuen la carta*»: vegeu glossari (N. de l'E.).

[28] Sant Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae*, II-II, q. 177, a. 1 c.

[29] Ps 88[87],16.

[30] Ef 3,8.

[31] Ef 3,14.

[32] Ef 3,16-18.

[33] Ef 3,19.

[34] Pelagi, *Epistula ad Demetriadem*,13 (FC 65, pàg. 104).

* Sobre el sentit de «*no fem grup*», vegeu glossari (N. de l'E.).

** «*orientar les seves lectures*»: vegeu glossari (N. de l'E.).

[35] Pr 2,8.

[\[36\]](#) Ecli 37,17.19.

[\[37\]](#) Ecli 4,8.

[\[38\]](#) Mt 25,34-40.

[\[39\]](#) Jn 12,8.

*
_ «*apostolat de no donar*»: sobre el significat d'aquesta expressió, vegeu glossari (N. de l'E.).

[\[40\]](#) Dt 31,19.

[\[41\]](#) S. Gregori el Gran, *In Ezechielem homilia*, 1, 10, 34 (CChr.SL 142, pàg. 162).

[\[42\]](#) 1 Jn 2,14.

[\[43\]](#) Mt 24,28.

[\[44\]](#) Mt 19,13.

[\[45\]](#) Mt 19,14.

[\[46\]](#) Tb 12,12.

[\[47\]](#) Ef 5,2.

[\[48\]](#) Mt 19,17.

[\[49\]](#) Lc 8,5.

[\[50\]](#) Jr 18,6.

[\[51\]](#) Sa 10,21.

[\[52\]](#) Ga 3,26.

[\[53\]](#) Is 65,23

[\[54\]](#) Rm 1,14.

[\[55\]](#) Mt 20,7.

[\[56\]](#) 1 Tm 4,11-13.

[\[57\]](#) S. Tomàs d'Aquino, *Catena aurea super Lucam*, cap. 4, lec. 10. En aquest lloc i a la *Summa Theologiae* (cfr. III, q. 40, ad. 2) sant Tomàs atribueix aquest text a sant Joan Crisòstom.

[\[58\]](#) S. Joan Crisòstom, In Matthaeum Homilia 15, 6 (Pàg. 57, col. 251).

[\[59\]](#) S. Joan Crisòstom, In Matthaeum Homilia 15, 7 (Pàg. 57, col. 252).

[Torna als continguts](#)

www.opusdei.org